

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

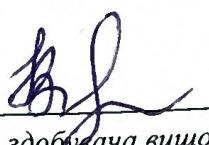
Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра *обліку та аудиту*

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Аудит і аналіз наявності та руху основних засобів виробничого підприємства»
за матеріалами ТОВ «Щедро»

Здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня, II курсу,
групи ОМА-24-1,
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»
освітня програма «Державний аудит;
судово-економічна експертиза у фінансових
розслідуваннях»

Гоменюк А.М.

підпис здобувача вищої
освіти

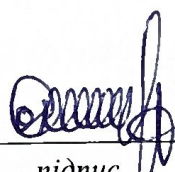
Науковий керівник

Савченко А.М.,
к.е.н., доцент

підпис

Гарант освітньо-
професійної програми

Рябчук О.Г.,
к.е.н., доцент

підпис

Допущено до захисту за рішенням
кафедри обліку та аудиту
протокол від «19» січня 2026 № 13

Лісовий А. В.,
д.е.н., професор

підпис

Ресстрація № 3 19.01.2026 [signature]
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки

до захисту 19.01.2026 [signature]
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 100/5/A 03.02.2026 [signature]
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: [signature]
(підпис)

Лавренкова Т.М.
(ініціали, прізвище)

Члени комісії: [signature]
(підпис)

Лисовський А.В.
(ініціали, прізвище)

[signature]
(підпис)

Темасюк О.В.
(ініціали, прізвище)

[signature]
(підпис)

Савченко А.М.
(ініціали, прізвище)

Секретар комісії: [signature]
(підпис)

Кокучева Т.М.
(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.Б.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст роботи (наукова і практична значимість роботи, її наукова новизна, глибина дослідження, здатність екстраполяції теоретичних висновків до практичних ситуацій, наявність сильних і слабких сторін, логічність та послідовність викладення матеріалу тощо)	від 0 до 30	30		
2. Рівень підготовки здобувача (володіння професійною термінологією, вміння здійснювати аналіз, приймати рішення, вносити пропозиції тощо)	від 0 до 10	10		
3. Ставлення здобувача до виконаної роботи (дотримання календарного плану, урахування пропозицій зауважень наукового керівника, оформлення роботи тощо)	від 0 до 10	10		
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50	50		
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 15	15		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 30	30		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	50		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	100		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.Б.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
100	A	5	03.02.2024	

Правила переведенням оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

АНОТАЦІЯ

Аудит і аналіз наявності та руху основних засобів виробничого підприємства на прикладі ТОВ «Щедро»

Мета роботи полягає в узагальненні теоретико-методологічних основ та організації методики аналізу та аудиту основних засобів, а також розробленні напрямів та шляхів удосконалення методики аналізу та аудиту основних засобів.

Завданнями роботи є: розкрити економічну сутність, структуру та класифікацію основних засобів виробничого підприємства; дати економічну характеристику ТОВ «Щедро» та з'ясувати особливості його функціонування; описати організаційно-інформаційну модель аналізу та аудиту основних засобів; визначити методику аналізу основних засобів ТОВ «Щедро»; показати методику аудиту основних засобів ТОВ «Щедро»; запропонувати напрями та шляхи удосконалення методики аналізу та аудиту основних засобів ТОВ «Щедро».

Предметом дослідження є методичні та практичні аспекти аудиту й аналізу операцій з наявності та руху основних засобів виробничого підприємства ТОВ «Щедро».

Об'єктом дослідження виступає процес формування, обліку та руху основних засобів на виробничому підприємстві.

Базою дослідження виступає ТОВ «Щедро».

За результатами дослідження сформульовані висновки щодо необхідності удосконалення методики аналізу та аудиту основних засобів на основі системного підходу, ризикоорієнтованих процедур та застосування сучасних цифрових інструментів контролю й моніторингу стану активів. Одержані результати можуть бути використані у практичній діяльності підприємства для підвищення достовірності облікових даних, ефективності управління основними засобами, зниження ризиків викривлення фінансової звітності та оптимізації витрат на експлуатацію й модернізацію обладнання.

Дипломна робота містить 65 сторінок, 12 таблиць, 7 рисунків, список використаних джерел з 40 найменувань, 2 додатки.

Ключові слова: основні засоби, аудит, аналіз, рух основних засобів, амортизація, інвентаризація, ефективність використання, фондоддача, внутрішній контроль, виробниче підприємство.

Рік виконання дипломної роботи: 2025.

Рік захисту роботи: 2026.

ABSTRACT

Audit and Analysis of the Availability and Movement of Fixed Assets of a Manufacturing Enterprise on the Example of LLC «Shchedro»

The purpose of the paper is to summarize the theoretical and methodological foundations and the organization of methods for analyzing and auditing fixed assets, as well as to develop directions and ways to improve the methodology of analysis and audit of fixed assets.

The objectives of the research are: to reveal the economic essence, structure, and classification of fixed assets of a manufacturing enterprise; to provide an economic характеристика of LLC «Shchedro» and identify the features of its operation; to describe the organizational and information model for the analysis and audit of fixed assets; to determine the methodology for analyzing fixed assets of LLC «Shchedro»; to present the methodology for auditing fixed assets of LLC «Shchedro»; and to propose directions and ways to improve the methodology for analysis and audit of fixed assets of LLC «Shchedro».

The subject of the study is the methodological and practical aspects of auditing and analyzing operations related to the availability and movement of fixed assets of the manufacturing enterprise LLC «Shchedro».

The object of the study is the process of formation, accounting, and movement of fixed assets at a manufacturing enterprise.

The research base is LLC «Shchedro».

As a result of the research, conclusions have been formulated regarding the need to improve the methodology of analysis and audit of fixed assets based on a systematic approach, risk-oriented procedures, and the use of modern digital control and monitoring tools for asset management. The obtained results may be applied in the enterprise's practical activities to increase the reliability of accounting data, improve fixed asset management efficiency, reduce the risk of misstatements in financial statements, and optimize costs related to the operation and modernization of equipment.

The diploma thesis contains 65 pages, 12 tables, 7 figures, a list of references with 40 sources, and 2 appendices.

Keywords: fixed assets, audit, analysis, fixed asset movement, depreciation, inventory, efficiency of use, asset turnover, internal control, manufacturing enterprise.

Year of completion: 2025.

Year of defense: 2026.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Економічна сутність, структура та класифікація основних засобів виробничого підприємства	7
1.2 Економічна характеристика ТОВ «Щедро» та особливості його функціонування.....	11
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ЩЕДРО»	21
2.1. Організаційно-інформаційна модель аналізу та аудиту основних засобів виробничого підприємства	21
2.2. Методика аналізу основних засобів ТОВ «Щедро».....	30
2.3. Методика аудиту основних засобів ТОВ «Щедро»	43
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ЩЕДРО»	52
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61
ДОДАТКИ.....	65

ВСТУП

Актуальність теми зумовлена ключовою роллю основних засобів у формуванні виробничого потенціалу та конкурентоспроможності підприємств реального сектору економіки. Основні засоби забезпечують безперервність технологічних процесів, визначають рівень технічної оснащеності, продуктивність праці та собівартість продукції, а тому ефективність їх використання безпосередньо впливає на фінансові результати та економічну стійкість підприємства. В умовах оновлення виробничих фондів, інтеграції сучасних технологій, високої капіталомісткості обладнання та зростання ризиків його знецінення особливої ваги набуває своєчасний і якісний аудит операцій з основними засобами. Аудиторська перевірка забезпечує підтвердження достовірності обліку, оцінку стану та структури активів, правильність нарахування амортизації, законність придбання, вибуття й модернізації обладнання, а також виявлення порушень, що можуть призвести до фінансових втрат. Аналіз руху основних засобів дозволяє сформувати об'єктивну інформаційну базу для прийняття управлінських рішень щодо оновлення виробничих фондів, оптимізації їх використання та підвищення ефективності інвестицій у реальний сектор. Саме тому дослідження механізмів аудиту й аналізу основних засобів є актуальним як для підприємств, так і для аудиторських та контролюючих органів, адже забезпечує прозорість, надійність та ефективність управління виробничими ресурсами.

Інформаційна основа роботи ґрунтується на напрацюваннях провідних українських учених, які зробили істотний внесок у розвиток теорії бухгалтерського обліку, аудиту, контролю та оцінки ефективності використання основних засобів. Значну увагу проблематиці дослідження приділено у працях таких авторів, як Гайбура Ю.А., Єпіфанова І.Ю., Жадан Т. А., Кузьмін О., Лень В.С., Лопатовська О. О., Луцька Н., Нікольчук Ю. М., Нехай В.А., Цюцяк І. Цюцяк А. та інші, які розкривають теоретико-методичні засади обліку й аудиту основних засобів, їх класифікацію, оцінку, амортизаційну політику та контроль

операцій з ними. Сукупність зазначених джерел формує надійну науково-методичну базу для здійснення всебічного аналізу та аудиторської оцінки наявності, руху й ефективності використання основних засобів виробничих підприємств.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в узагальненні теоретико-методологічних основ та організації методики аналізу та аудиту основних засобів, а також розробленні напрямів та шляхів удосконалення методики аналізу та аудиту основних засобів.

Відповідно до поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

- розкрити економічну сутність, структуру та класифікацію основних засобів виробничого підприємства;
- дати економічну характеристику ТОВ «Щедро» та з'ясувати особливості його функціонування;
- описати організаційно-інформаційну модель аналізу та аудиту основних засобів виробничого підприємства;
- визначити методику аналізу основних засобів ТОВ «Щедро»;
- показати методику аудиту основних засобів ТОВ «Щедро»;
- запропонувати напрями та шляхи удосконалення методики аналізу та аудиту основних засобів ТОВ «Щедро».

Об'єктом дослідження є процес формування, обліку та руху основних засобів на виробничому підприємстві, що зумовлює виникнення проблемних аспектів у забезпеченні їх ефективного використання, надійного обліку та контролю.

Базою дослідження виступає ТОВ «Щедро», як виробниче підприємство для оцінки оцінка стану та динаміки основних засобів, їх впливу на виробничий потенціал та фінансові результати.

Предметом дослідження є методичні та практичні аспекти аудиту й аналізу операцій з наявності та руху основних засобів виробничого підприємства ТОВ «Щедро», що потребують удосконалення для підвищення достовірності обліку та ефективності управління активами.

Методи дослідження застосовані в роботі, спрямовані на забезпечення повного та об'єктивного виконання поставлених завдань: зокрема, метод економічного аналізу використано для дослідження структури, динаміки та ефективності використання основних засобів; порівняльний — для визначення причин відхилень у зміні технічного стану активів; аналітичні процедури аудиту — для оцінки ризиків суттєвих викривлень та виявлення проблемних ділянок обліку; а узагальнення та логічний метод — для формування висновків та рекомендацій щодо удосконалення управління основними засобами на ТОВ «Щедро».

Джерелами інформації виступають дані бухгалтерського обліку підприємства, що забезпечують деталізовану інформацію про рух, технічний стан та вартісну оцінку основних засобів, а також фінансова звітність, яка дозволяє здійснити комплексну оцінку їх впливу на результати діяльності та відповідність вимогам нормативно-правового регулювання.

Наукова новизна полягає у концептуальному обґрунтуванні та розробленні системного підходу до удосконалення методики аналізу та аудиту основних засобів, адаптованого до специфіки виробничої діяльності ТОВ «Щедро». Запропоновані напрями вдосконалення ґрунтуються на поєднанні сучасних інструментів обліково-аналітичного моніторингу, ризикоорієнтованого аудиту, цифровізації облікових процесів та впровадженні інноваційних технологій оцінювання технічного стану активів. Наукова цінність полягає у формуванні нової моделі оцінювання ефективності використання основних засобів, яка включає розширену систему аналітичних коефіцієнтів, застосування методів predictive maintenance, IoT-моніторингу та використання цифрових профілів обладнання.

Практична значущість запропонованих у розділі рекомендацій полягає у можливості їх безпосереднього застосування у діяльності ТОВ «Щедро» для підвищення ефективності обліку, аналізу та аудиту основних засобів. Використання вдосконалених методик забезпечує зниження ризиків помилок у фінансовій звітності, оптимізацію управління технічними ресурсами та

скорочення витрат, пов'язаних із простоем обладнання та ремонтами. Запропоновані інструменти — зокрема цифровізація інвентаризаційних процесів, автоматизація амортизаційних розрахунків, впровадження ERP-рішень та систем моніторингу стану обладнання — дозволяють значно підвищити достовірність облікових даних і швидкість прийняття управлінських рішень. Практична значущість включає підвищення фондівіддачі, прискорення оновлення виробничих потужностей, зміцнення внутрішнього контролю та зростання інвестиційної привабливості підприємства. Упровадження запропонованих заходів створює основу для довгострокового стратегічного розвитку ТОВ «Щедро» та забезпечує його конкурентоспроможність у мінливих ринкових умовах.

Структура дипломної роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота містить 12 таблиць, 7 рисунків, 40 джерел використаної літератури та 2 додатки, що відображають практичні матеріали та узагальнену інформацію.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність, структура та класифікація основних засобів виробничого підприємства

Основні засоби є матеріально-технічною основою будь-якого виробничого підприємства. Їхній стан, структура та ефективність використання безпосередньо впливають на конкурентоспроможність, продуктивність праці та фінансові результати господарської діяльності. У контексті сучасних технологічних викликів та інноваційного розвитку, глибоке розуміння економічної сутності та механізмів управління основними засобами набуває стратегічного значення для менеджменту підприємств.

Нормативно-правове регулювання основних засобів виробничого підприємства в Україні ґрунтується на комплексі законодавчих та підзаконних актів, що визначають порядок їх визнання, оцінки, обліку та амортизації. Ключовими документами є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [28], НП(С)БО 7 «Основні засоби» [24], а також Податковий кодекс України [26], який встановлює правила податкової амортизації та групування основних засобів. Додатково регулювання забезпечується Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСБО 16 «Основні засоби» [22]) для підприємств, що застосовують міжнародну практику, що дозволяє забезпечити прозорість, порівнюваність та достовірність інформації щодо основних засобів у фінансовій звітності.

Економічна сутність основних засобів виробничого підприємства розкривається через комплекс наукових підходів, представлених у табл. 1.1, які акцентують увагу на їхній ролі як матеріальної основи виробничого процесу, що забезпечує безперервність діяльності та формування економічного потенціалу суб'єкта господарювання. Основні засоби розглядаються дослідниками як довгострокові активи, здатні багаторазово брати участь у створенні продукції,

переносити свою вартість на готовий продукт поступово та визначати технологічний рівень підприємства. Їх наукове трактування охоплює структурні, функціональні та вартісні характеристики, що дозволяє всебічно оцінити їхній вплив на ефективність виробництва та конкурентоспроможність підприємства.

Таблиця 1.1

Наукові підходи до визначення економічної сутності основних засобів
виробничого підприємства

Науковці	Визначення основних засобів
Єпіфанова І.Ю.	Основні засоби — це довгострокові матеріальні активи, що багаторазово беруть участь у виробничому процесі та переносять свою вартість на продукцію поступово [6, с. 173].
Жадан Т. А.	Основні засоби – це сукупність засобів праці, які забезпечують функціонування виробничого процесу, зберігають свою фізичну форму протягом тривалого часу та визначають технічний рівень підприємства [7, с. 112].
Кузьмін О.	Основні засоби — це частина необоротних активів підприємства зі строком корисного використання понад один рік, що застосовуються для здійснення операційної діяльності та підлягають амортизації [11, с. 241].
Лопатовська О. О., Нікольчук Ю. М., Бондарук С. Р	Основні засоби – це капітальні ресурси підприємства, які забезпечують виробничі функції, здатні генерувати економічні вигоди протягом багатьох виробничих циклів [14, с.76].
Луцька Н. Цюцяк І. Цюцяк А.	Основні засоби — це інвестиційні активи, спрямовані на формування виробничого потенціалу підприємства, що використовуються тривалий час та відшкодовують свою вартість через амортизацію [15, с.72].

Джерело: складено на основі літератури [6, 7, 11, 14, 15].

Узагальнюючи наведені наукові підходи, основні засоби виробничого підприємства можна визначити як довгострокові матеріальні активи, що формують матеріально-технічну базу підприємства, багаторазово беруть участь у виробничому процесі, зберігаючи свою фізичну форму, та поступово переносять свою вартість на виготовлену продукцію через амортизацію. Вони виступають ключовим елементом виробничого потенціалу, забезпечують технологічний рівень, безперервність операційної діяльності та здатність підприємства генерувати економічні вигоди протягом тривалого періоду.

Економічна сутність основних засобів виробничого підприємства розкривається через їхні ключові властивості як специфічної економічної

категорії. Передусім основні засоби функціонують як засоби праці, що забезпечують вплив працівника на предмети праці та визначають технічний рівень виробничого процесу, виступаючи його активною або пасивною складовою. Вони характеризуються тривалим періодом використання, протягом якого багаторазово беруть участь у створенні продукції, що відрізняє їх від оборотних ресурсів. Важливою ознакою є збереження натурально-речової форми протягом експлуатації, попри поступову фізичну та моральну зношуваність. Економічний зміст основних засобів також визначається процесом поетапного перенесення їх вартості на собівартість продукції через амортизаційні відрахування, які забезпечують формування фінансових ресурсів для подальшого оновлення виробничих потужностей підприємства [33, с. 89]

Структура основних засобів відображає співвідношення окремих груп та видів активів у загальній їх сукупності та характеризує матеріально-технічну базу підприємства. Вона формується залежно від галузевих особливостей, технологічного рівня та обсягу виробництва і включає такі основні елементи:

- 1) Будівлі та споруди — інженерні та виробничі об'єкти, що створюють умови для розміщення виробництва та забезпечення його функціонування;
- 2) Машини та обладнання — технічні засоби, які безпосередньо беруть участь у виробничому процесі та визначають його продуктивність і технологічну ефективність [12, с. 121];
- 3) Транспортні засоби — автомобілі, спеціальна техніка, що забезпечує внутрішні та зовнішні логістичні операції підприємства;
- 4) Інструменти, прилади та інвентар — засоби дрібного оснащення, що підтримують виконання виробничих операцій;
- 5) Виробничий та господарський інвентар — елементи матеріальної інфраструктури, які створюють умови для організації праці та управління виробництвом [12, с. 121];
- 6) Земельні ділянки та природні ресурси — активи, що не підлягають амортизації, але забезпечують просторову та ресурсну основу виробництва;

7) Інші необоротні матеріальні активи — включають спеціалізоване обладнання, багаторічні насадження, офісну техніку тощо [12, с. 121].

Структура основних засобів є важливим показником ефективності управління виробничим потенціалом, визначає рівень механізації та автоматизації праці, а також впливає на собівартість і конкурентоспроможність продукції підприємства [5, с. 97].

Класифікація основних засобів виробничого підприємства є важливим інструментом управління та обліку, оскільки дозволяє систематизувати їх за певними ознаками та забезпечити ефективне використання виробничого потенціалу (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація основних засобів виробничого підприємства

Критерій класифікації	Види основних засобів	Характеристика
1. За характером участі у виробництві	Виробничі; Невиробничі	Забезпечують виробничий процес або соціально-побутові потреби.
2. За призначенням (НП(С)БО 7) [24]	Будівлі; Споруди; Передавальні пристрої; Машини та обладнання; Транспортні засоби; Інструменти та інвентар; Робоча і продуктивна худоба; Багаторічні насадження; Інші основні засоби	Визначають функціональну роль у виробничій та господарській діяльності.
3. За належністю	Власні; Орендовані; Передані в оренду	Відображають правовий статус володіння та користування.
4. За ступенем використання	Діючі; Недіючі; Запасні	Визначають фактичний стан залучення у виробничий процес.
5. За технічним станом	Нові; Зношені; Піддані модернізації або ремонту	Характеризують рівень фізичного та морального зносу.
6. За роллю у виробничому процесі	Активна частина; Пасивна частина	Активні безпосередньо створюють продукцію; пасивні забезпечують умови виробництва.
7. За галузевою специфікою	Промислові; Сільськогосподарські; Транспортні; Будівельні; Торговельні; Енергетичні тощо	Враховують особливості діяльності підприємства.

Джерело: складено на основі літератури [4, с.48 ;10; 24].

Таким чином, класифікація основних засобів виробничого підприємства, подана у таблиці 1.2, дозволяє комплексно структурувати їх за функціональними,

правовими, технічними та галузевими ознаками, що забезпечує більш точний облік, контроль і планування їх використання. Систематизація основних засобів надає можливість підприємству підвищувати ефективність управління виробничим потенціалом, оптимізувати амортизаційну політику, своєчасно здійснювати модернізацію та оновлення активів, а також формувати обґрунтовані управлінські рішення щодо розвитку матеріально-технічної бази.

Отже, економічна сутність, структура та класифікація основних засобів виробничого підприємства формують цілісне уявлення про їхню роль як ключового елемента матеріально-технічної бази, що забезпечує безперервність та ефективність виробничих процесів. Основні засоби визначають виробничий потенціал підприємства, оскільки вони є довгостроковими ресурсами, що багаторазово беруть участь у створенні продукції, зберігають свою фізичну форму та поступово переносять вартість на собівартість через амортизацію. Структурування та класифікація основних засобів дозволяють систематизувати їх за функціональними, технічними та економічними ознаками, що є необхідним для раціонального управління, планування відтворення та підвищення конкурентоспроможності підприємства в умовах сучасної економіки.

1.2 Економічна характеристика ТОВ «Щедро» та особливості його функціонування

ТОВ «Щедро» є товариством з обмеженою відповідальністю, офіційно створеним 20 лютого 2017 року в місті Дніпро Дніпропетровської області. Статутний капітал підприємства становить 686098164,79 грн, а єдиним учасником виступає іноземна компанія «AGROKOSM HOLDING LIMITED» (Кіпр) [34]. Основний профіль діяльності підприємства охоплює виготовлення харчових жирів, маргаринів, прянощів, а також мийних і чистильних засобів. Відповідно до Класифікатора видів економічної діяльності України, компанія працює за напрямками: виробництво маргарину та аналогічних жирів (КВЕД

10.42), виробництво приправ і спецій (КВЕД 10.84), а також виготовлення мила та засобів для миття і чищення (КВЕД 20.41) [8].

ТОВ «Щедро» позиціонується як один із провідних національних гастрономічних брендів із понад 25-річною історією розвитку, що стабільно входить до переліку ТОП-20 брендів харчового сектору України за даними Forbes.UA [30]. Продукція підприємства орієнтована як на кінцевих споживачів, так і на суб'єктів харчової промисловості та закладів готельно-ресторанного бізнесу, що засвідчує універсальність та широту її застосування.

Продукція ТОВ «Щедро» представлена на міжнародних ринках та експортується більш ніж до 33 країн світу, охоплюючи держави Європейського Союзу, Близького Сходу, Африки, Північної та Південної Америки, а також Азійсько-Тихоокеанського регіону. Географія партнерств підприємства динамічно розширюється, що підтверджується налагодженням співпраці впродовж останніх двох років із такими країнами, як Канада, Франція, Чехія, Хорватія, Нідерланди, Кувейт та Катар, що свідчить про високий рівень конкурентоспроможності продукції та відповідність її характеристик міжнародним стандартам якості. ТОВ «Щедро» активно презентує свою продукцію на провідних світових виставкових платформах гастрономічної індустрії, серед яких SIAL [40] у Парижі, Gulfood [37] у Дубаї, PLMA's [38] у Чикаго й Амстердамі, а також Anuga [35] у Кельні. Участь у таких заходах забезпечує підприємству можливість підтримувати постійний професійний діалог із глобальними ринками, формує його міжнародну репутацію та сприяє інтеграції у світовий харчовий бізнес [25].

Асортимент продукції ТОВ «Щедро» представлений широкою лінійкою товарів, зокрема маргаринами, жировими продуктами, майонезами, соусами, кетчупами, гірчицею та господарським милом. Висока якість продукції забезпечується застосуванням сучасних технологічних рішень і дотриманням міжнародних стандартів у виробничих процесах. Для підвищення ефективності операційної діяльності підприємство створило два виробничі майданчики у Львові та Запоріжжі: «ЛЖК», де здійснюється виробництво маргарину,

майонезів, томатних соусів, кетчупів та гірчиці, і «ЗЖК», який спеціалізується на випуску маргаринів та господарського мила. Така організаційно-виробнича структура сприяє раціональному використанню ресурсів, оптимізації технологічних процесів та забезпеченню високих стандартів якості готової продукції [25].

Окрім цього, ТОВ «Щедро» має розгалужену мережу з 12 філій і здійснює активну діяльність у сфері виробництва, логістики та дистрибуції харчових продуктів, що значно розширює географію присутності підприємства на ринку (рис. 1.1) [21].

Рис. 1.1 Організаційна структура ТОВ «Щедро»

Джерело: розроблено на основі даних ТОВ «Щедро»[25].

Організаційна структура ТОВ «Щедро» має ієрархічний характер та побудована відповідно до функціонально-виробничих потреб підприємства, що забезпечує ефективну координацію управлінських, виробничих та адміністративних процесів. На верхньому рівні структури розташований

Генеральний директор, який здійснює загальне керівництво діяльністю компанії та визначає стратегічні напрями розвитку. Йому підпорядковуються Відділ фінансового контролю та аудиту, відповідальний за фінансовий моніторинг, дотримання нормативних вимог та внутрішній контроль, а також філії ТОВ «Щедро», що забезпечують виробничо-операційну діяльність у регіонах [25].

Центральне місце займає Адміністративна група, до якої входять основні функціональні підрозділи підприємства. Серед них: бухгалтерія, що здійснює ведення фінансового та податкового обліку; юридичний відділ, який забезпечує правовий супровід діяльності; відділ логістики, відповідальний за транспортно-складські операції та постачання; відділ управління персоналом, що відповідає за кадрову політику, підбір і розвиток працівників; відділ постачання, який здійснює закупівлю сировини та матеріалів; відділ збуту та маркетингу, що формує збутову стратегію та просування продукції на ринок [25].

Окрему групу становлять виробничі підрозділи, серед яких: відділ удосконалення виробництва, що займається модернізацією технологічних процесів; відділ забезпечення якості продукції, відповідальний за контроль відповідності стандартам; відділ головного інженера, який координує технічне обслуговування та інженерну підтримку; відділ виробництва емульсійних продуктів та гірчиці і відділ виробництва томат-продуктів та соусів, що забезпечують випуск основної продукції підприємства. Діяльність у сфері охорони праці та екологічної безпеки контролює спеціалізований відділ охорони праці та навколишнього середовища.

Загалом організаційна структура ТОВ «Щедро» є комплексною та функціонально збалансованою, що сприяє ефективному управлінню ресурсами, оперативному прийняттю рішень і досягненню стратегічних цілей компанії.

Аналіз основних економічних показників діяльності ТОВ «Щедро» (табл. 1.3) забезпечує можливість всебічної оцінки фінансово-економічного стану підприємства, зокрема визначення рівня його прибутковості, рентабельності, ефективності використання ресурсів, а також виявлення тенденцій зміни доходів і витрат у динаміці. Дослідження даних дозволяє оцінити ступінь фінансової

стійкості підприємства, його здатність формувати достатній обсяг власних фінансових ресурсів, реагувати на ринкові коливання та підтримувати стабільність операційної діяльності. На основі таких показників можна зробити висновки щодо ефективності управління, конкурентоспроможності та перспектив подальшого економічного розвитку ТОВ «Щедро».

Таблиця 1.3

Основні економічні показники діяльності ТОВ «Щедро»
за 2022-2024 рр.

Найменування показника, тис.грн	Роки			Відхилення			
				Абсол., тис. грн+/-		Відн.,%	
	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
Капітал							
Загальний капітал	2914913,00	2494101,00	2544547,00	-	50446,00	0,87	1,02
Власний капітал	419478,00	524789,00	517091,00	97613,00	-7698,00	1,23	0,98
Позиковий капітал	-266620,00	-161309,00	-169007,00	97613,00	-7698,00	0,63	1,04
Середньорічна вартість ОЗ	276,1	247,8	69288,00	69011,90	69040,20	250,9	279,6
Середньорічна вартість ОА	4109,40	7732,40	6777,10	2667,70	-955,3	1,6	0,9
Запаси	703366,00	471808,00	756714,00	53348,00	284906,00	1,1	1,6
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	1486,00	1453,00	1703,00	217	250	1,1	1,2
Фонд оплати праці	331937,00	418914,00	508786,00	176849,00	89872,00	1,5	1,2
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	4861426,00	5166599,00	5350414,00	488988,00	183815,00	1,1	1,03
Собівартість реалізованої продукції	3462229,00	3533767,00	4023199,00	560970,00	489432,00	1,16	1,13
Чистий фінансовий результат	271925,00	105311,00	-99243,00	-	-	-0,36	-0,94

Джерело: розраховано за даними ТОВ «Щедро» (додатки А та Б) [31, 32].

Відповідно до табл. 1.3 динаміка капіталу ТОВ «Щедро» у 2022–2024 роках демонструє суттєві коливання. Загальний капітал у 2022 році становив 2

914 913 тис. грн, у 2023 році зменшився до 2 494 101 тис. грн, а у 2024 році зріс до 2 544 547 тис. грн, що свідчить про часткове відновлення фінансової основи підприємства. Власний капітал також показує зростання з 419 478 тис. грн у 2022 році до 524 789 тис. грн у 2023 році та подальше незначне зниження до 517 091 тис. грн у 2024 році. Позиковий капітал протягом аналізованого періоду зменшився з мінус 266 620 тис. грн у 2022 році до мінус 161 309 тис. грн у 2023 році та у 2024 році становив мінус 169 007 тис. грн.

У структурі активів спостерігаються суттєві зміни. Середньорічна вартість основних засобів у 2022 році становила 276,1 тис. грн, у 2023 році — 247,8 тис. грн, а у 2024 році різко зросла до 69 288 тис. грн, що свідчить про значні інвестиції у модернізацію виробництва. Оборотні активи зросли з 4 109,4 тис. грн у 2022 році до 7 732,4 тис. грн у 2023 році, після чого у 2024 році зменшилися до 6 777,1 тис. грн. Обсяг запасів у 2022 році становив 703 366 тис. грн, скоротився до 471 808 тис. грн у 2023 році та різко збільшився до 756 714 тис. грн у 2024 році.

Кадрові показники також зазнали змін. Середньооблікова чисельність працівників знизилася з 1 486 осіб у 2022 році до 1 453 осіб у 2023 році, а у 2024 році зросла до 1 703 осіб. Фонд оплати праці постійно збільшувався: у 2022 році він становив 331 937 тис. грн, у 2023 році — 418 914 тис. грн, а у 2024 році — 508 786 тис. грн.

Фінансові результати свідчать про погіршення рентабельності діяльності. Чистий дохід від реалізації продукції у 2022 році становив 4 861 426 тис. грн, у 2023 році — 5 166 599 тис. грн, а у 2024 році — 5 350 414 тис. грн. Проте собівартість продукції зростає швидшими темпами: з 3 462 229 тис. грн у 2022 році до 3 533 767 тис. грн у 2023 році та до 4 023 199 тис. грн у 2024 році. У результаті чистий фінансовий результат погіршується. Якщо у 2022 році підприємство отримало прибуток 271 925 тис. грн, у 2023 році він зменшився до 105 311 тис. грн, а у 2024 році діяльність стала збитковою із показником мінус 99 243 тис. грн.

Отже, незважаючи на зростання доходу та активну інвестиційну діяльність, ТОВ «Щедро» стикається з підвищенням собівартості та зниженням прибутковості, що потребує оптимізації витрат, перегляду виробничих підходів та підвищення ефективності управління ресурсами.

Динаміка основних фінансових показників діяльності ТОВ «Щедро» (рис. 1.2) відображає зміни ключових параметрів ефективності функціонування підприємства упродовж аналізованого періоду. Порівняння показників доходу, чистого прибутку, активів і зобов'язань дає змогу оцінити фінансову стійкість, результативність операційної діяльності та здатність компанії адаптуватися до економічних умов. Аналіз цих показників дозволяє виявити як позитивні тенденції у розвитку підприємства, так і проблемні аспекти, що потребують удосконалення фінансової політики та управлінських рішень.

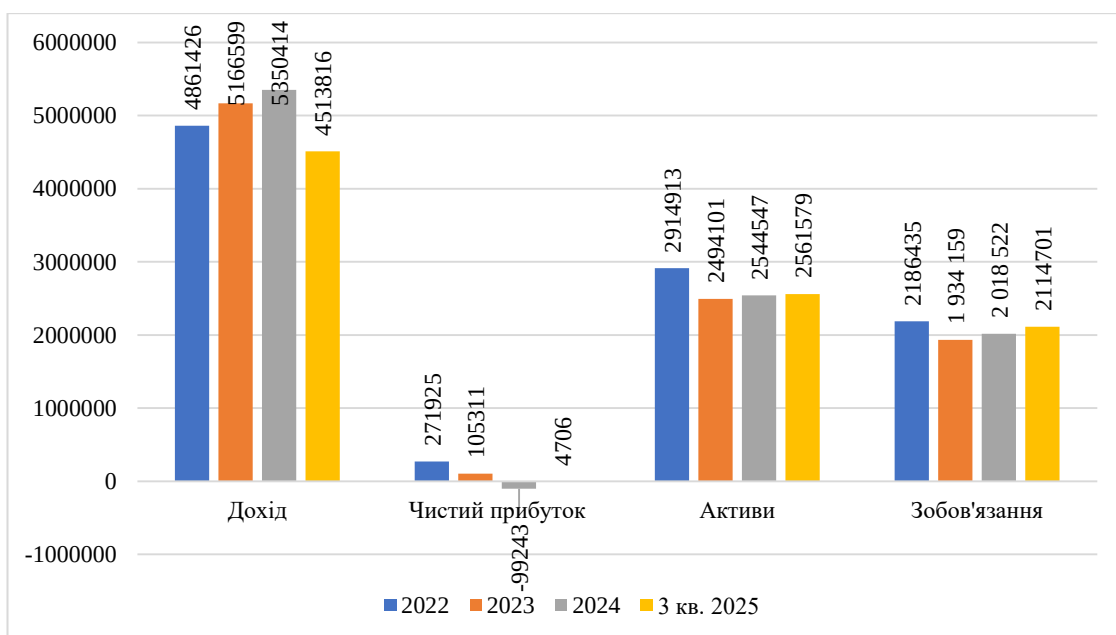

Рис. 1.2 Динаміка основних фінансових показників діяльності ТОВ «Щедро» за 2022–2024 рр. та III квартал 2025 р. тис грн

Джерело: складено за даними ТОВ «Щедро» (додатки А та Б)[31, 32] та Опендатабот [8].

Аналіз фінансових показників ТОВ «Щедро» свідчить про загальом нестійку, але динамічну тенденцію розвитку підприємства упродовж досліджуваного періоду. Доходи компанії стабільно зростали з 2022 по 2024 рік: від 4 861 426 тис. грн до 5 350 414 тис. грн, що підтверджує збільшення обсягів

операційної діяльності. Проте у III кварталі 2025 року дохід скоротився до 4 513 816 тис. грн, що може свідчити про тимчасове зниження попиту або зміни на ринку. Чистий фінансовий результат має негативну траєкторію: зменшення прибутку в 2023 році та перехід до збитку у 2024 році (–99 243 тис. грн), тоді як у III кварталі 2025 року спостерігається часткове відновлення та формування прибутку у розмірі 4 706 тис. грн.

Активи підприємства зменшилися з 2 914 913 тис. грн у 2022 році до 2 494 101 тис. грн у 2023 році, але в 2024 та III кварталі 2025 року демонструють стабілізацію та помірне зростання, досягнувши 2 561 579 тис. грн. Зобов'язання протягом періоду зазнали коливань: від 2 186 435 тис. грн у 2022 році до 1 934 159 тис. грн у 2023 році та 2 018 522 тис. грн у 2024 році, а у III кварталі 2025 року скоротилися до 2 114 701 тис. грн, що свідчить про зміну фінансових потреб та боргового навантаження.

Отже, фінансовий стан ТОВ «Щедро» характеризується зростанням доходів у базовий період, але значним тиском витрат, що призвело до зниження прибутковості та збитковості у 2024 році. У III кварталі 2025 року простежуються перші ознаки відновлення, що вказує на можливий початок стабілізації фінансових результатів за умови подальшої оптимізації витрат та підвищення ефективності операційної діяльності.

SWOT-аналіз ТОВ «Щедро» є важливим інструментом стратегічної оцінки, що дозволяє всебічно дослідити внутрішній потенціал підприємства та вплив зовнішнього середовища на його розвиток. Проведення такого аналізу дає можливість визначити ключові сильні та слабкі сторони компанії, виявити ринкові можливості для її зростання, а також окреслити загрози, які можуть обмежувати ефективність діяльності. Систематизація даних у рамках SWOT-матриці забезпечує формування обґрунтованої стратегії управління, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності та адаптивності ТОВ «Щедро» в умовах мінливого ринкового середовища.

Таблиця 1.4

SWOT-аналіз діяльності ТОВ «Щедро»

Сильні сторони	Слабкі сторони
– Наявність модернізованих виробничих потужностей, які забезпечують високу продуктивність та стабільну якість продукції; – Значний обсяг основних засобів, що дозволяє підтримувати широкий асортимент та масштаб виробництва; – Використання сучасного технологічного обладнання на виробничих майданчиках у Львові та Запоріжжі, що підвищує ефективність процесів; – Високий рівень автоматизації та цифровізації виробництва, що зменшує витрати та підвищує конкурентоспроможність;	– Висока собівартість утримання та амортизації основних засобів, що впливає на прибутковість діяльності; – Значна капіталомісткість виробництва, що потребує постійних інвестицій в оновлення обладнання; – Наявність морально застарілих елементів інфраструктури, які уповільнюють виробничі процеси та знижують гнучкість підприємства; – Нерівномірне завантаження виробничих потужностей, що призводить до нераціонального використання ресурсів;
Можливості	Загрози
– Подальше оновлення основних засобів за рахунок залучення інвестицій та державних програм підтримки харчової промисловості; – Впровадження енергозберігаючих технологій, які можуть зменшити експлуатаційні витрати та підвищити екологічність виробництва; – Розширення виробничих ліній завдяки модернізації обладнання для збільшення обсягів експорту; – Перехід на інноваційні технології (роботизація, автоматизовані системи контролю якості), що забезпечать підвищення продуктивності.	– Зростання вартості енергоресурсів та матеріалів, що збільшує витрати на утримання основних засобів; – Посилення конкуренції з боку міжнародних виробників, які мають доступ до більш інноваційних технологій; – Валютні коливання, які впливають на імпортне обладнання та комплектуючі для модернізації; – Ризики пошкодження виробничих потужностей через воєнні дії, що створює загрозу безперервності виробництва.

Джерело: складено за даними ТОВ «Щедро» [25].

Проведений SWOT-аналіз свідчить, що ТОВ «Щедро» має суттєвий виробничий потенціал, зумовлений значним обсягом і технічним рівнем основних засобів. Однак для забезпечення довгострокової конкурентоспроможності підприємству необхідно активізувати модернізацію обладнання, зменшувати енерговитратність виробництва та ефективніше управляти амортизаційною політикою, що дозволить знизити собівартість, підвищити рентабельність і підтримати стратегічний розвиток компанії на внутрішньому та міжнародному ринках.

Отже, економічна характеристика ТОВ «Щедро» свідчить про його стійкі позиції як одного з провідних виробників харчових жирів, маргаринової продукції, соусів та мийних засобів в Україні, що забезпечується розвиненою виробничою інфраструктурою, модернізованими основними засобами та широкою географією збуту. Компанія демонструє здатність адаптуватися до умов конкурентного ринку, підтримуючи високу якість продукції завдяки впровадженню сучасних технологій та систем управління якістю. Разом із тим особливості її функціонування визначаються високою капіталомісткістю виробництва, значним витратним навантаженням та залежністю від зовнішніх факторів, що обумовлює необхідність постійної модернізації активів, оптимізації витрат та зміцнення фінансової стійкості для забезпечення довготривалого розвитку.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ЩЕДРО»

2.1. Організаційно-інформаційна модель аналізу та аудиту основних засобів виробничого підприємства

Організаційно-інформаційна модель аналізу та аудиту основних засобів виробничого підприємства є комплексним інструментом, що забезпечує системний підхід до оцінки стану, руху та ефективності використання матеріально-технічної бази підприємства (рис. 2.1). Вона поєднує організаційні процедури, інформаційні ресурси, методичні прийоми та контрольні заходи, необхідні для формування об'єктивної картини щодо управління основними засобами. Така модель дає змогу узгодити дії всіх учасників процесу, оптимізувати інформаційні потоки та забезпечити належну якість аналітичних і аудиторських висновків, що є важливим для підвищення ефективності виробничої діяльності та прийняття стратегічних управлінських рішень.

Найважливішим принципом формування інформаційної бази для аналізу та аудиту основних засобів виробничого підприємства є забезпечення повноти, достовірності та системності даних щодо стану, руху та ефективності використання основних засобів. Одним із найефективніших підходів до формалізації процесу економічного аналізу є розробка організаційно-інформаційної моделі, яка поєднує дві ключові складові — організаційну та інформаційну. У контексті діяльності ТОВ «Щедро» така модель дозволяє структуровано відобразити суб'єкти та об'єкти аналізу й аудиту основних засобів, визначити їхні цілі та завдання, систему аналітичних показників, що характеризують технічний стан та економічну ефективність використання основних засобів, а також окреслити інформаційні джерела та методичні прийоми обробки даних.

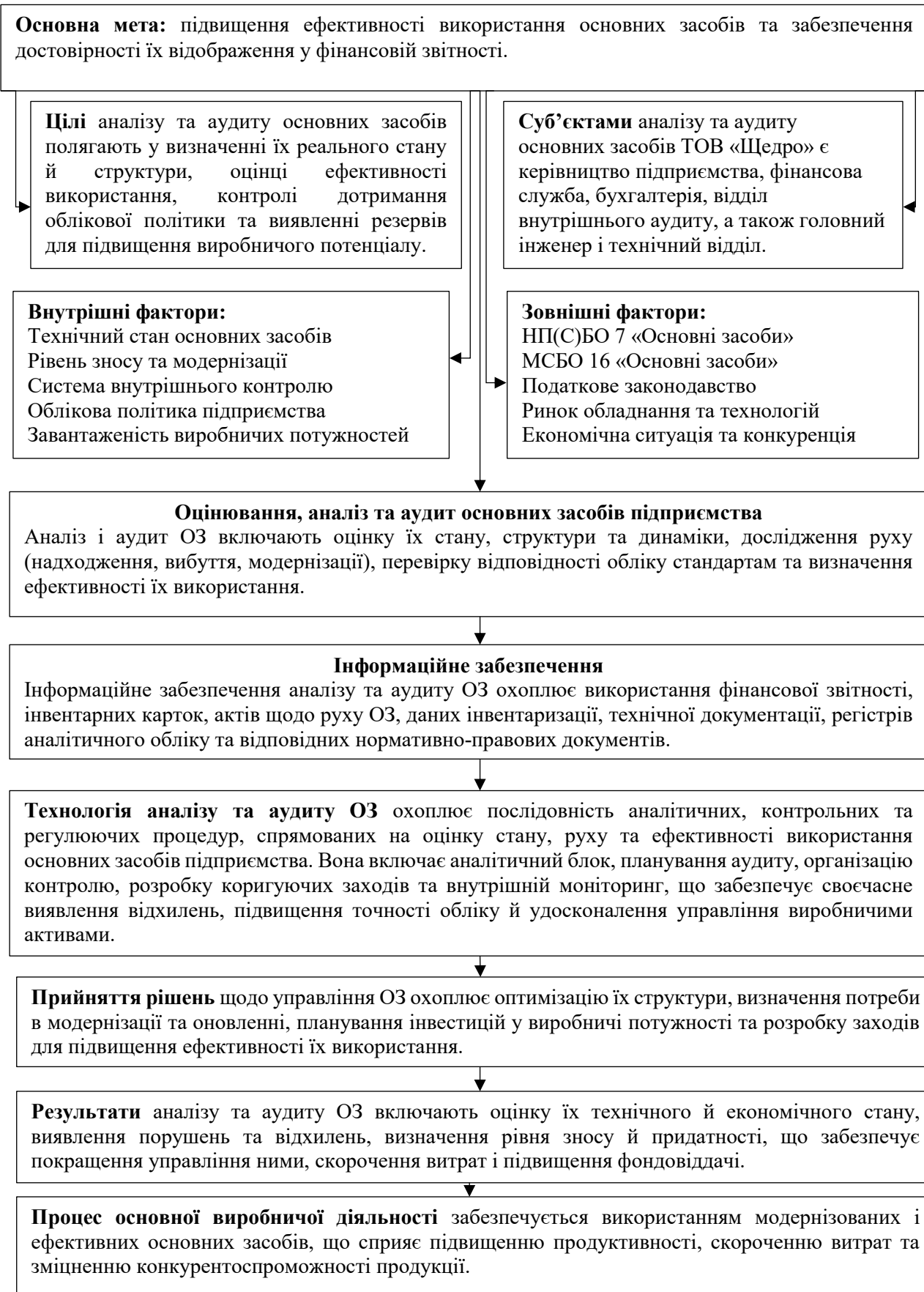

Рис. 2.1 Структурна схема організаційно-інформаційного забезпечення аналізу та аудиту основних засобів ТОВ «Щедро»

Джерело: розроблено автором за даним ТОВ «Щедро» [25].

Організаційно-інформаційна модель аналізу та аудиту основних засобів ТОВ «Щедро» є інтегрованою системою управління, контролю та оцінки виробничого потенціалу підприємства. Вона об'єднує цілі, суб'єктів, інформаційні потоки та аналітико-аудиторські процедури з метою забезпечення ефективного використання основних засобів і достовірності їх відображення у фінансовій звітності.

Основною метою функціонування моделі є підвищення ефективності використання основних засобів ТОВ «Щедро» та забезпечення коректності їх обліку відповідно до вимог НП(С)БО 7 [24] та МСБО 16 [23]. Досягнення цієї мети передбачає оцінку технічного стану, структури, руху та рівня зносу основних засобів, аналіз інтенсивності їх використання, перевірку дотримання методології бухгалтерського обліку та формування управлінських рішень щодо модернізації, оновлення або оптимізації складу активів.

Суб'єктами реалізації моделі є керівництво підприємства, фінансова служба, бухгалтерія, служба внутрішнього аудиту, а також головний інженер та технічний відділ. Їх взаємодія забезпечує комплексність оцінювання та узгодженість управлінських рішень щодо використання виробничих потужностей.

Функціонування моделі визначається впливом внутрішніх і зовнішніх факторів. До внутрішніх належать технічний стан обладнання, рівень фізичного й морального зносу, система внутрішнього контролю, амортизаційна політика, завантаженість виробничих потужностей та наявність програм модернізації. Зовнішні фактори охоплюють вимоги бухгалтерських і податкових стандартів, інфляційні процеси, технологічні зміни та конкурентні умови функціонування підприємства.

Центральним елементом моделі є блок оцінювання, аналізу та аудиту основних засобів, який забезпечує комплексне дослідження їх технічних, економічних та облікових характеристик. У межах цього блоку здійснюється аналіз структури, динаміки та руху основних засобів, розрахунок показників зносу, придатності, оновлення, фондівіддачі та фондомісткості, а також

аудиторська перевірка правильності їх визнання, оцінювання, амортизації та списання.

Інформаційне забезпечення моделі формується на основі фінансової звітності, реєстрів бухгалтерського обліку, інвентарних карток, актів введення в експлуатацію, модернізації та списання, результатів інвентаризації, технічної документації та внутрішніх нормативних документів підприємства. Повнота й достовірність цих джерел визначають якість аналітичних розрахунків і обґрунтованість аудиторських висновків.

Технологія аналізу та аудиту включає послідовні етапи планування, аналітичного дослідження, контрольних процедур, регулювання та внутрішнього моніторингу. Такий підхід забезпечує своєчасне виявлення відхилень, розроблення коригуючих заходів і безперервне вдосконалення системи управління основними засобами.

Результати функціонування моделі проявляються у підвищенні ефективності використання виробничих активів, оптимізації витрат на їх утримання та модернізацію, покращенні фінансових результатів і зміцненні конкурентних позицій ТОВ «Щедро» на ринку.

Для системного дослідження стану, руху та ефективності використання основних засобів на виробничому підприємстві доцільним є застосування організаційно-інформаційної моделі аналізу та аудиту. Така модель забезпечує комплексний підхід до формування, обробки та узагальнення інформації, поєднуючи виробничі, облікові та контрольні процеси. На рисунку подано організаційно-інформаційну модель аналізу та аудиту основних засобів виробничого ТОВ «Щедро», яка відображає послідовність руху інформації від виробничих підрозділів (цеху) через бухгалтерський та аналітико-аудиторський етапи до формування аудиторського звіту та управлінських висновків.

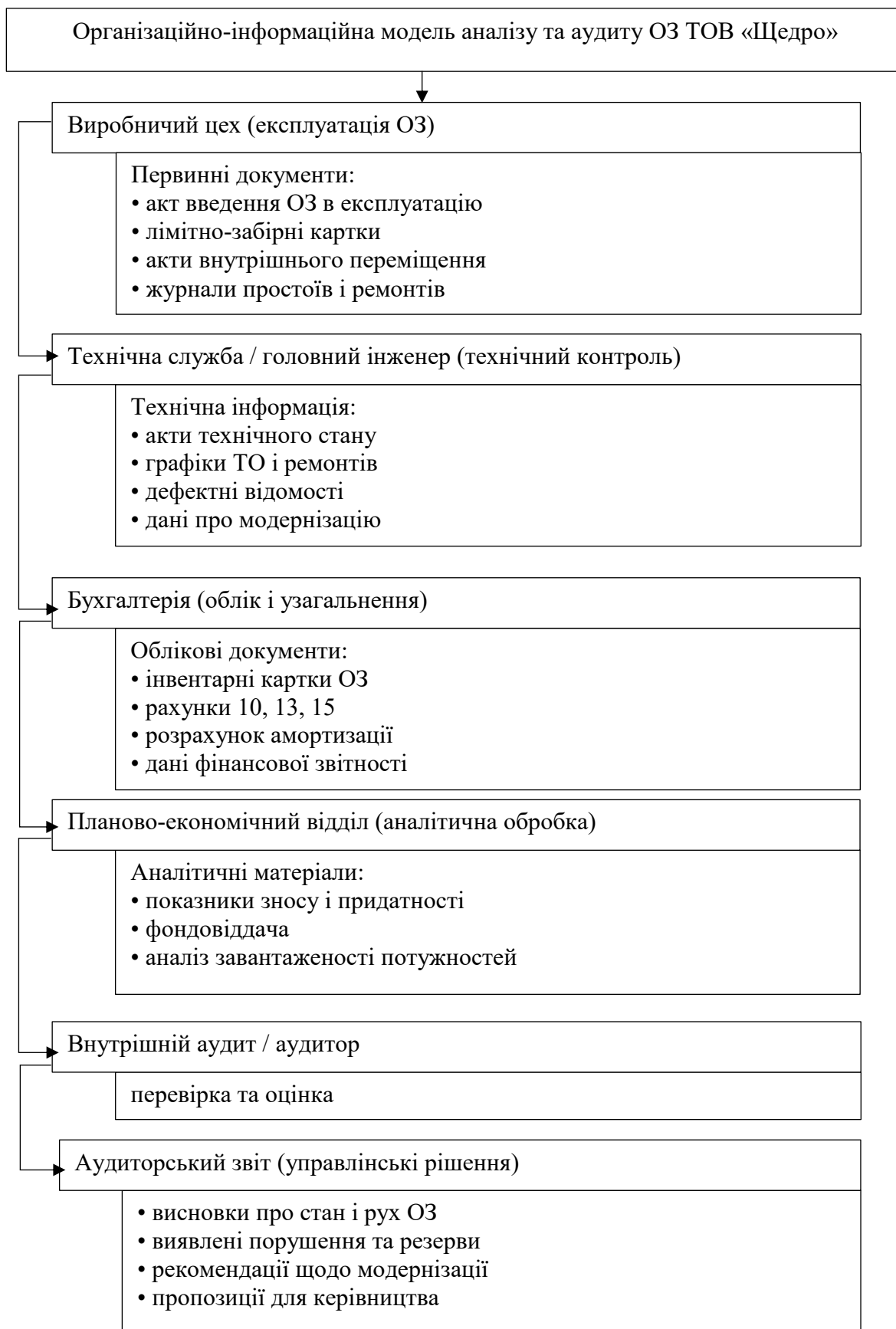

Рис. 2.2 Організаційно-інформаційна модель аналізу та аудиту основних засобів
ТОВ «Щедро»

Джерело: розроблено автором за даним ТОВ «Щедро» [25].

Згідно рис. 2.2 відображає поетапний рух інформації та документів про основні засоби від рівня виробничого цеху до формування аудиторського звіту як інструменту управлінських рішень. Модель інтегрує виробничі, технічні, облікові, аналітичні та контрольні підсистеми підприємства, забезпечуючи системну оцінку стану, руху та ефективності використання основних засобів. Послідовність інформаційних потоків дозволяє ідентифікувати ризики викривлення облікових даних, виявити резерви підвищення фондівіддачі, обґрунтувати управлінські рішення щодо модернізації активів та забезпечити відповідність обліку вимогам НП(С)БО 7 «Основні засоби» [24], що є критично важливим для виробничого підприємства харчової промисловості.

У межах організаційно-інформаційної моделі аналізу та аудиту основних засобів ризикові операції доцільно виокремлювати як самостійний об'єкт контролю, оскільки саме вони найчастіше призводять до викривлення фінансової звітності та зниження ефективності використання виробничого потенціалу підприємства. Для виробничого підприємства харчової промисловості, яким є ТОВ «Щедро», такими операціями насамперед виступають приховане вибуття основних засобів, неправомірна капіталізація витрат, завищення строків корисного використання обладнання та неефективні модернізаційні роботи [25].

Приховане вибуття основних засобів проявляється у ситуаціях, коли об'єкт обліковується на балансі підприємства, однак фактично не використовується або відсутній у виробничому процесі. Наприклад, на ТОВ «Щедро» певне фасувальне або допоміжне технологічне обладнання може тривалий час простоювати через фізичний знос чи моральне старіння, але при цьому залишатися в інвентарних картках та підлягати нарахуванню амортизації. Аудитор виявляє такі випадки шляхом зіставлення даних бухгалтерського обліку з результатами фактичної інвентаризації, аналізу журналів простоїв та виробничих звітів цехів. Наявність об'єкта в обліку за відсутності його фактичної експлуатації свідчить про ризик завищення активів і витрат на амортизацію [25].

Суттєвим ризиком є також помилки в капіталізації витрат, коли витрати на поточний ремонт або технічне обслуговування необґрунтовано відносяться до

капітальних інвестицій. Наприклад, витрати на заміну окремих вузлів обладнання або регламентні ремонтні роботи на виробничих лініях ТОВ «Щедро» можуть бути помилково віднесені на рахунок капітальних інвестицій з подальшим збільшенням первісної вартості основних засобів. У ході аудиту такі операції перевіряються шляхом аналізу кошторисів, актів виконаних робіт та їх відповідності критеріям визнання основних засобів, а саме здатності забезпечувати додаткові економічні вигоди або продовження строку корисного використання активу. За відсутності таких ознак витрати мають визнаватися витратами звітного періоду [25].

Окрему увагу в аудиті ризикових операцій слід приділяти завищенню строків корисного використання основних засобів, що призводить до штучного заниження суми амортизації та завищення фінансового результату. Наприклад, якщо на ТОВ «Щедро» для технологічного обладнання встановлено строк корисного використання, що не відповідає фактичному рівню зносу або рекомендаціям виробника, це може спотворювати реальну оцінку виробничого потенціалу підприємства. Аудитор у такому випадку зіставляє облікові дані з технічною документацією та фактичним станом обладнання [25].

Для ТОВ «Щедро» як платника податку на прибуток важливим елементом організаційно-інформаційної моделі є контроль правильності формування податкових різниць, що виникають у зв'язку з операціями з основними засобами. Основними джерелами таких різниць є відмінності між бухгалтерською та податковою амортизацією, операції з модернізації та ліквідації основних засобів.

У процесі аудиту перевіряється, чи коректно здійснюється коригування фінансового результату до оподаткування на суми амортизаційних різниць відповідно до вимог податкового законодавства. Наприклад, якщо на ТОВ «Щедро» у бухгалтерському обліку застосовуються прискорені методи амортизації, а в податковому – прямолінійний метод, аудитор зобов'язаний перевірити правильність відображення відповідних коригувань у декларації з податку на прибуток.

Особливої уваги потребують операції з модернізації основних засобів, оскільки неправомірне віднесення таких витрат до податкових витрат поточного періоду може призвести до зниження податкових зобов'язань. Аналогічно, при ліквідації або списанні основних засобів аудитор перевіряє правильність визначення фінансового результату від вибуття активів та його впливу на об'єкт оподаткування. Включення податкового аспекту до моделі аналізу та аудиту дозволяє своєчасно виявляти податкові ризики, зменшувати ймовірність донарахувань і штрафних санкцій та забезпечувати податкову безпеку ТОВ «Щедро» [25].

У процесі аналізу та аудиту основних засобів ТОВ «Щедро» доцільно застосовувати поєднання економічних, аналітичних та контрольних методів. Горизонтальний аналіз дозволяє оцінити динаміку первісної, залишкової вартості та зносу основних засобів, а вертикальний – визначити зміну структури активної й пасивної частин виробничих фондів. Коефіцієнтний аналіз використовується для оцінки ефективності використання обладнання та виробничих потужностей, тоді як порівняльний аналіз дає змогу зіставити фактичні показники з нормативними або плановими значеннями [25].

Аудиторська складова ТОВ «Щедро» базується на документальній перевірці первинних документів, фактичному контролю шляхом інвентаризації та аналітичних процедурах, спрямованих на виявлення аномальних відхилень у показниках амортизації, зносу та фондовіддачі.

Методика розрахунку показників ефективності використання основних засобів ТОВ «Щедро» є важливим інструментом оцінки рівня їх технічного стану, економічної доцільності та результативності залучення у виробничий процес підприємства. Вона дає змогу виявити тенденції зміни ефективності використання основних засобів, визначити ступінь їх зносу й придатності, а також оцінити вплив структури та обсягів основних засобів на фінансові результати діяльності підприємства. Узагальнена методика розрахунку ключових показників ефективності використання основних засобів, що застосовується для аналізу діяльності ТОВ «Щедро», подана в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Методика розрахунку показників ефективності
використання ОЗ у ТОВ «Щедро»

Показник	Формула	Нормативне значення
Коефіцієнт зносу	$K_z = \text{Знос} / \text{Первісна вартість}$	$\leq 0,5$
Коефіцієнт придатності	$K_p = \text{Залишкова вартість} / \text{Первісна вартість}$	$\geq 0,5$
Фондовіддача	$F_v = \text{Дохід} / \text{Середня вартість ОЗ}$	Зростання в динаміці
Фондомісткість	$F_m = \text{Середня вартість ОЗ} / \text{Дохід}$	Зменшення
Коефіцієнт оновлення	$K_{on} = \text{Вартість введених ОЗ} / \text{Вартість ОЗ на кінець періоду}$	$\geq 0,08-0,1$

Джерело: складено автором за даним ТОВ «Щедро» [25].

Оцінка технічного стану основних засобів здійснюється через коефіцієнт зносу, який розраховується як відношення суми накопиченого зносу до первісної вартості основних засобів. Зростання цього показника понад 0,6 для ТОВ «Щедро» свідчитиме про критичний рівень фізичного та морального старіння обладнання.

Коефіцієнт придатності визначається як частка залишкової вартості в первісній вартості та відображає рівень придатності активів до подальшої експлуатації. Його зниження означає необхідність оновлення або заміни основних засобів.

Фондовіддача розраховується як відношення чистого доходу від реалізації продукції до середньорічної вартості основних засобів і характеризує ефективність використання виробничого потенціалу. Для виробничого підприємства, зокрема ТОВ «Щедро», зростання фондовіддачі є позитивним сигналом підвищення продуктивності обладнання.

Аудит основних засобів у ТОВ «Щедро» включає етапи планування, перевірки первинної документації, оцінки правильності бухгалтерського обліку, фактичної наявності активів та узагальнення результатів. Особлива увага приділяється перевірці операцій з введення в експлуатацію, модернізації та ремонту основних засобів, а також правильності нарахування амортизації відповідно до встановленого строку корисного використання.

Отже, організаційно-інформаційна модель аналізу та аудиту основних засобів ТОВ «Щедро» забезпечує комплексне, структуроване й науково обґрунтоване управління виробничими активами, поєднуючи аналітичні, контрольні та регулятивні інструменти в єдину систему. Її застосування дозволяє сформувати повноцінну інформаційну базу, достовірно оцінити технічний стан та ефективність використання основних засобів, виявити ризики та недоліки в обліку, а також розробити дієві заходи щодо модернізації та оптимізації виробничих ресурсів. У підсумку модель сприяє підвищенню продуктивності, зниженню витрат, покращенню фінансових результатів та зміцненню конкурентоспроможності ТОВ «Щедро» на ринку.

2.2. Методика аналізу основних засобів ТОВ «Щедро»

Методика аналізу основних засобів ТОВ «Щедро» є системним інструментом дослідження стану, структури, динаміки та ефективності використання виробничих активів підприємства, що ґрунтується на поєднанні економічного, технічного та облікового підходів. Вона забезпечує комплексне оцінювання матеріально-технічної бази, виявлення проблемних аспектів її функціонування, визначення резервів підвищення продуктивності та обґрунтування управлінських рішень щодо модернізації й оптимізації основних засобів. Застосування такої методики дає можливість підвищити ефективність використання ресурсів та забезпечити його стійкий розвиток у конкурентному середовищі.

Методика аналізу основних засобів ТОВ «Щедро» ґрунтується на комплексному підході до оцінювання їхнього стану, руху, структури та ефективності використання з урахуванням вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби» [24], МСБО 16 «Основні засоби» [23], а також внутрішньої облікової політики підприємства, вона передбачає послідовне виконання ключових етапів (рис.2.3).

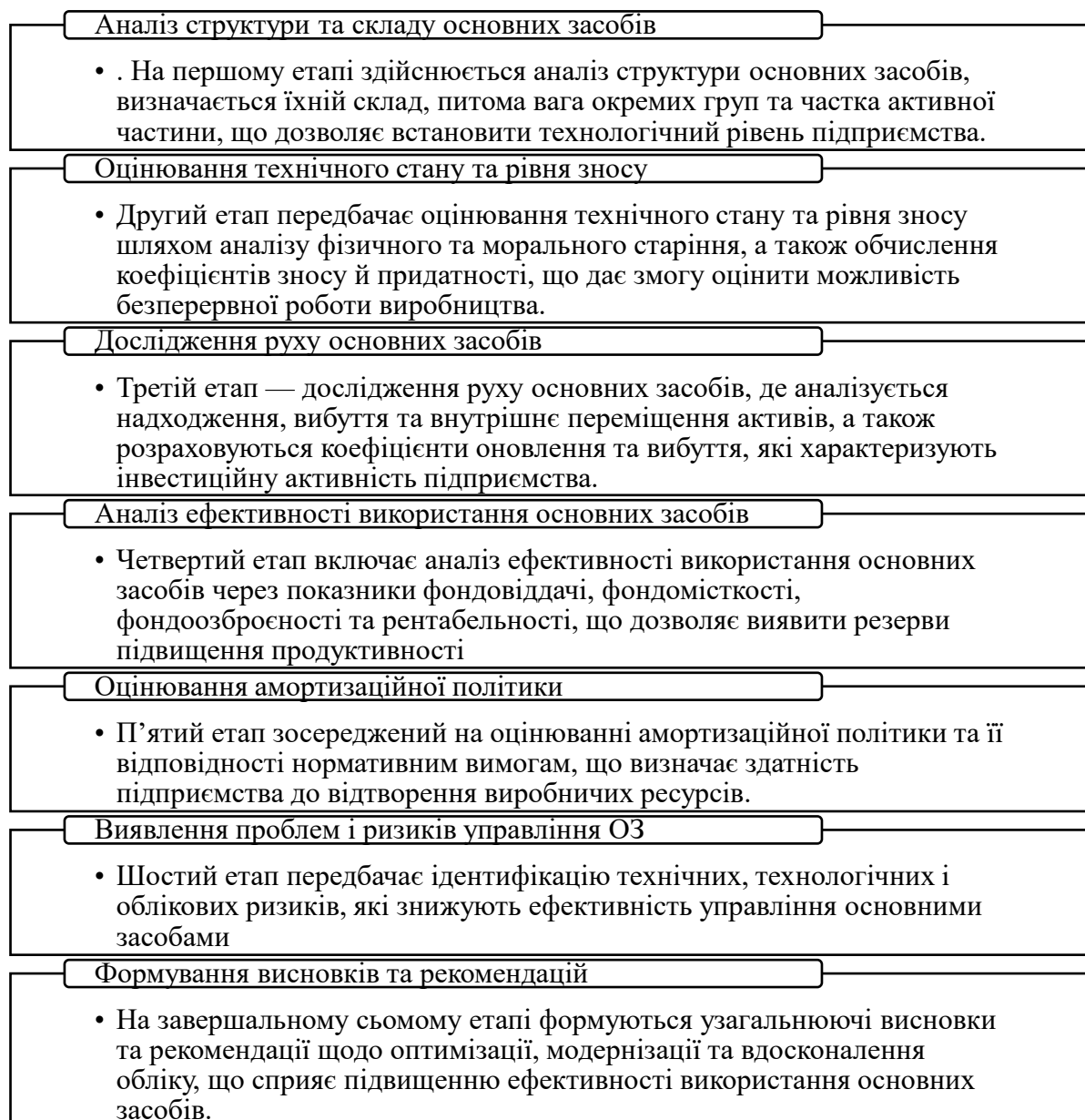

Рис. 2.3 Методика аналізу основних засобів ТОВ «Щедро»

Джерело: розроблено автором за даним ТОВ «Щедро»[25].

Отже, методика аналізу основних засобів забезпечує комплексне, поетапне дослідження їх стану, структури, руху та ефективності використання, що дозволяє сформувати всебічне уявлення про матеріально-технічний потенціал підприємства. Кожен етап — від структурно-компонентного аналізу до оцінювання амортизаційної політики та ідентифікації ризиків — спрямований на виявлення сильних і слабких сторін у системі управління основними засобами та визначення напрямів її удосконалення. Використання кількісних і якісних аналітичних показників підвищує точність діагностики й дозволяє обґрунтувати висновки щодо технічного стану, інвестиційної активності та ефективності

експлуатації виробничих активів. У підсумку методика сприяє формуванню реалістичних та дієвих рекомендацій, які забезпечують підвищення продуктивності, оптимізацію витрат і зміцнення конкурентоспроможності підприємства [25].

Динаміка, зміни та структура основних засобів ТОВ «Щедро» за видами у 2022–2024 рр. відображають напрями формування та розвитку матеріально-технічної бази підприємства. Узагальнену інформацію щодо вартості, структурних зрушень і абсолютних змін основних засобів у розрізі їх видів подано у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка та структура основних засобів ТОВ «Щедро» за видами
у 2022–2024 рр., тис. грн

Показники	2022		2023		2024		Абсол. Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2024/ 2022	2024/ 2023
Машини та обладнання	13 718	18,73	20 544	20,2	25 313	21,36	11 595	4 769
Комп'ютерна техніка	34 133	46,6	42 984	42,27	45 353	38,27	11 220	2 369
Інші основні засоби	25 392	34,67	38 185	37,53	47 852	40,37	22 460	9 667
Усього основних засобів	73 242	100	101 713	100	118 518	100	45 276	16 805

Джерело: складено за даними ТОВ «Щедро» (додатки А та Б) [31,32].

Проведений аналіз динаміки та структури основних засобів ТОВ «Щедро» за 2022–2024 рр. свідчить про стале зростання вартості основних засобів підприємства, що відображає активну інвестиційну політику та поступове нарощування матеріально-технічної бази. Загальна первісна вартість основних засобів у 2024 році порівняно з 2022 роком зросла на 45 276 тис. грн, або на 61,8%, що зумовлено передусім збільшенням обсягів придбання та оновлення активів.

У структурі основних засобів протягом усього аналізованого періоду домінує комп'ютерна техніка, однак її питома вага зменшилась з 46,6% у 2022 році до 38,27% у 2024 році. Така тенденція свідчить про випереджальні темпи

зростання інших груп основних засобів та зміну інвестиційних пріоритетів підприємства. Водночас вартість комп'ютерної техніки в абсолютному вимірі продовжує зростати, що підтверджує курс ТОВ «Щедро» на підтримку цифрової інфраструктури.

Позитивною ознакою є стабільне зростання вартості машин та обладнання, частка яких у структурі основних засобів підвищилася з 18,73 % у 2022 році до 21,36 % у 2024 році, що свідчить про посилення виробничої спрямованості підприємства та створення передумов для підвищення ефективності основної діяльності. Найбільший абсолютний приріст характерний для групи «інші основні засоби», вартість яких за досліджуваний період збільшилась на 22 460 тис. грн, що зумовило зростання їх питомої ваги до 40,37 % у 2024 році. Загалом зміни у динаміці та структурі основних засобів ТОВ «Щедро» свідчать про активний розвиток підприємства та раціональне оновлення його ресурсного потенціалу.

Для оцінки стану та динаміки основних засобів ТОВ «Щедро» проведено аналіз їх вартості за даними Балансу на початок і кінець звітних періодів, що дозволяє комплексно оцінити процеси оновлення й вибуття активів (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка основних засобів ТОВ «Щедро» за 2022–2024 рр., тис. грн

Показники		Основні засоби	Первісна вартість	Знос
2022	п.р	27183	73242	46059
	к.р	22652	83086	60434
2023	п.р	22652	83086	60434
	к.р	30345	101713	71368
2024	п.р	30345	101713	71368
	к.р	38361	118518	80157
Абсол. відх. на к.р	2024/2022	15709	35432	19723
	2024/2023	8016	16805	8789
Відн. відх. на к.р	2024/2022	169%	143%	133%
	2024/2023	126%	117%	112%

Джерело: складено за даними ТОВ «Щедро» (додатки А та Б) [31,32].

Проведений аналіз табл.2.3 динаміки основних засобів ТОВ «Щедро» за 2022–2024 рр. свідчить про загальне зростання їх залишкової вартості, яка на кінець 2024 року збільшилась на 15 709 тис. грн порівняно з 2022 роком та на 8

016 тис. грн порівняно з 2023 роком, характеризує активізацію інвестиційної діяльності підприємства та переважання процесів оновлення основних засобів над їх вибуттям.

Первісна вартість основних засобів у 2024 році зросла на 35 432 тис. грн порівняно з 2022 роком, що свідчить про суттєве нарощування матеріально-технічної бази підприємства. Водночас зростання суми зносу на 19 723 тис. грн за аналізований період є закономірним наслідком розширення складу основних засобів і подовження строків їх експлуатації. Разом з тим випереджальні темпи зростання залишкової вартості порівняно зі зносом свідчать про оновлення активів і покращення технічного стану основних засобів ТОВ «Щедро».

Аналіз структури та складу основних засобів (рис. 2.4) є важливим етапом оцінювання матеріально-технічного потенціалу підприємства, оскільки дозволяє дослідити співвідношення окремих груп активів, визначити частку активної та пасивної частин, а також оцінити рівень технологічної оснащеності виробництва.

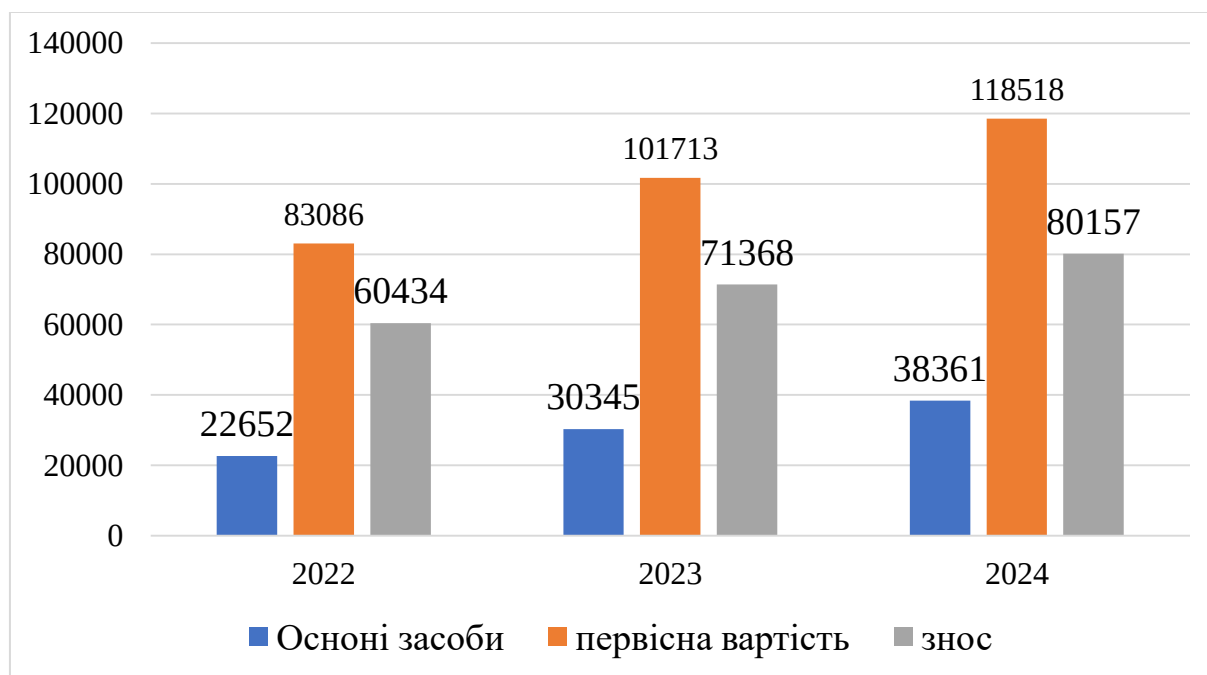

Рис. 2.4 Динаміка основних засобів ТОВ «Щедро»
за 2022-2024 рр. тис грн

Джерело: складено за даними ТОВ «Щедро» (додатки А та Б) [31,32].

Аналіз динаміки основних засобів за 2022–2024 рр. свідчить про поступове зміцнення матеріально-технічної бази підприємства. Вартість основних засобів

зросла з 22 652 тис. грн у 2022 р. до 38 361 тис. грн у 2024 р., що вказує на активізацію інвестицій у виробничі потужності. Первісна вартість також збільшилася на 35,6 %, що підтверджує оновлення або розширення парку основних засобів. Разом з тим рівень зносу зріс із 60 434 тис. грн до 80 157 тис. грн, що може свідчити як про інтенсивну експлуатацію обладнання, так і про наявність значної частки фізично та морально зношених активів. Загалом динаміка демонструє позитивну тенденцію до нарощування виробничих ресурсів, проте зростання зносу потребує посилення заходів щодо модернізації основних засобів і підвищення ефективності їх відтворення.

Облік основних засобів у ТОВ «Щедро» здійснюється за первісною (історичною) вартістю з урахуванням накопиченої амортизації та можливих втрат від знецінення, що забезпечує об'єктивне відображення їх реальної вартості у фінансовій звітності. Первісна вартість охоплює витрати на придбання та встановлення об'єкта, а також витрати на заміну суттєвих компонентів обладнання чи машин у випадках, коли виконуються критерії визнання активу. Якщо відбувається оновлення окремих складових об'єкта, кожен компонент може обліковуватися як окремий актив із власним строком корисного використання. У ситуаціях, коли ТОВ «Щедро» здійснює капітальні інвестиції або технічні огляди, їх вартість підлягає капіталізації за умови підвищення майбутніх економічних вигод [25].

Витрати на підтримання об'єктів у робочому стані у ТОВ «Щедро», що не призводять до збільшення їхньої продуктивності чи подовження строку корисного використання, визнаються поточними витратами періоду. Натомість витрати, пов'язані з модернізацією, реконструкцією або поліпшенням технічних характеристик основних засобів, збільшують їх первісну вартість. До капітальних інвестицій ТОВ «Щедро» належать також витрати на проекти будівництва, придбання та виготовлення активів, включно зі сплатою відсотків за позиками, безпосередньо пов'язаними з їх створенням.

Амортизація основних засобів ТОВ «Щедро» нараховується з місяця, що настає після введення об'єкта в експлуатацію, та припиняється з місяця,

наступного за його вибуттям. Застосовується прямолінійний метод амортизації, який забезпечує рівномірний розподіл амортизаційних витрат протягом строку корисного використання активу. Строки експлуатації визначаються з урахуванням технічного стану обладнання, інтенсивності його використання та прогнозованих можливостей отримання економічних вигод [25].

Визнання вибуття основних засобів ТОВ «Щедро» здійснюється у випадках їх продажу, ліквідації або передачі іншій стороні, коли підприємство втрачає контроль над активом і не очікує подальших економічних вигод від його експлуатації. Фінансовий результат від вибуття визначається як різниця між доходом від реалізації та балансовою вартістю активу. Усі вибуття та списання ретельно документуються, що дозволяє забезпечити достовірність облікових даних та точність проведення подальшого аналізу [25].

Таким чином, система обліку основних засобів ТОВ «Щедро» забезпечує достовірну інформаційну базу для їх аналізу, оцінки технічного стану, визначення рівня зносу, контролю ефективності використання та формування висновків щодо модернізації та оновлення виробничих активів.

Динаміка вартості, амортизації та чистої балансової вартості основних засобів ТОВ «Щедро» (табл. 2.4) відображає зміни у масштабах, технічному стані та рівні відтворення матеріально-технічної бази підприємства протягом 2022–2024 рр., показуючи як інтенсивність оновлення активів, так і ступінь їх зношеності. Аналіз цих показників дає змогу оцінити інвестиційну активність компанії, ефективність її амортизаційної політики, а також здатність забезпечувати стабільність виробничого процесу та підтримувати належний рівень технічного оснащення.

Таблиця 2.4

Динаміка руху основних засобів ТОВ «Щедро» за 2022–2024 рр., тис. грн

Показинки		Роки			Абсол. відхил, тис. грн+/-		Відн. Відхил, %	
		2022	2023	2024	2024/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022	2024/ 2023
Машини та обладнання	– первісна вартість	13718	20544	25313	11595	4769	185%	123%
	– накопичена амортизація	8215	9561	11340	3125	1779	138%	119%
	– чиста балансова вартість	5503	10983	13973	8470	2990	254%	127%
Комп'ютерна техніка	– первісна вартість	34133	42984	45353	11220	2369	133%	106%
	– накопичена амортизація	20637	31088	33429	12792	2341	162%	108%
	– чиста балансова вартість	13496	11896	11924	-1572	28	88%	100%
Інші основні засоби	– первісна вартість	25392	38185	47852	22460	9667	188%	125%
	– накопичена амортизація	17208	30719	35388	18180	4669	206%	115%
	– чиста балансова вартість	8184	7466	12464	4280	4998	152%	167%

Джерело: складено за даними ТОВ «Щедро» [31, 32].

Відповідно до табл. 2.4 найбільш динамічною групою є машини та обладнання, чиста балансова вартість яких у 2024 році зросла у 2,54 раза порівняно з 2022 роком. Така тенденція свідчить про суттєве оновлення активної частини основних засобів, що є позитивною передумовою підвищення продуктивності та ефективності виробничої діяльності підприємства. Водночас темпи зростання накопиченої амортизації є нижчими за темпи зростання первісної та чистої вартості, що вказує на переважання процесів оновлення над зносом.

Щодо комп'ютерної техніки, спостерігається зростання первісної вартості, однак чиста балансова вартість у 2024 році майже не змінилася порівняно з 2023 роком і є нижчою за рівень 2022 року, що свідчить про високий рівень

зношеності цієї групи активів та потребу в подальшому оновленні або заміні морально застарілої техніки.

Інші основні засоби характеризуються істотним зростанням як первісної, так і чистої балансової вартості, що свідчить про розширення матеріально-технічного забезпечення діяльності ТОВ «Щедро». Випереджальні темпи зростання чистої балансової вартості порівняно з 2023 роком (167 %) підтверджують позитивні зміни у структурі основних засобів та підвищення рівня їх придатності до використання. Загалом результати аналізу вказують на цілеспрямовану політику підприємства щодо оновлення та розвитку основних засобів, що створює основу для підвищення ефективності його діяльності в майбутніх періодах.

Розрахунок показників технічного стану, руху та ефективності використання основних засобів ТОВ «Щедро» за 2022–2024 рр. (табл. 2.5) дає змогу комплексно оцінити рівень оновлення, інтенсивність відтворення та результативність експлуатації виробничих активів підприємства. Аналіз динаміки зносу, придатності, коефіцієнтів оновлення й вибуття, а також показників фондівіддачі, фондомісткості та рентабельності основних засобів дозволяє виявити тенденції зміни технічного потенціалу та визначити ступінь впливу інвестиційної активності на продуктивність виробництва.

Таблиця 2.5

Розрахунок показників технічного стану основних засобів ТОВ «Щедро»
за 2022–2024 рр.

Показники	Роки			Абсол. відхил, тис. грн+/-	
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023
Первісна вартість ОЗ, тис. грн	73242	101713	118518	45276	16805
Накопичена амортизація, тис. грн	46059	71368	80157	34098	8789
Коефіцієнт зносу	0,63	0,70	0,68	0,05	-0,02
Коефіцієнт придатності	0,37	0,30	0,32	-0,05	0,02

Джерело: розраховано за даними ТОВ «Щедро» [31, 32].

Відповідно до табл. 2.5 аналіз технічного стану основних засобів ТОВ «Щедро» за 2022–2024 рр. свідчать про суттєве зростання їх первісної вартості, що підтверджує активну інвестиційну діяльність підприємства та оновлення його матеріально-технічної бази. Одночасно спостерігається значне збільшення суми накопиченої амортизації, що є закономірним наслідком розширення складу основних засобів і тривалості їх експлуатації.

Коефіцієнт зносу у 2023 році зріс до 0,70, що свідчило про підвищення рівня фізичного та морального зношення основних засобів. Проте у 2024 році цей показник знизився до 0,68, що є позитивною тенденцією та вказує на часткове оновлення основних засобів і введення в експлуатацію нових, менш зношених активів. Відповідно коефіцієнт придатності у 2024 році підвищився до 0,32, що свідчить про покращення технічного стану основних засобів порівняно з попереднім роком.

Загалом динаміка коефіцієнтів зносу та придатності характеризує технічний стан основних засобів ТОВ «Щедро» як задовільний, із наявними позитивними зрушеннями у 2024 році. Разом з тим збереження відносно високого рівня зносу вказує на доцільність подальшого оновлення та модернізації основних засобів з метою підвищення ефективності їх використання та забезпечення сталого розвитку підприємства.

Для комплексної оцінки процесів оновлення та вибуття основних засобів ТОВ «Щедро» здійснено розрахунок показників їх руху, що дозволяє визначити інтенсивність інвестиційної діяльності підприємства та ефективність управління матеріально-технічною базою. Показники руху основних засобів відображають співвідношення надходження і вибуття активів у динаміці та дають змогу оцінити напрями відтворення основних засобів, рівень їх оновлення й стабільність виробничого потенціалу підприємства, узагальнені результати чого подано в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Розрахунок показників руху основних засобів ТОВ «Щедро»
за 2022–2024 рр.

Показники	Роки			Абсол. відхил, тис. грн+/-	
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023
Надходження ОЗ	11845	21886	23592	11747	1706
Вибуття ОЗ	2000	3259	6787	4787	3528
Вартість ОЗ на початок року	73242	73242	101713	28471	28471
Вартість ОЗ на кінець року	73242	101713	118518	45276	16805
Коефіцієнт оновлення	0,16	0,22	0,20	0,04	-0,02
Коефіцієнт вибуття	0,03	0,04	0,07	0,04	0,02
Темп приросту ОЗ	—	0,39	0,17	—	-0,22

Джерело: розраховано за даними ТОВ «Щедро» [31, 32].

Відповідно до табл. 2.7 показники руху основних засобів ТОВ «Щедро» за 2022–2024 рр. свідчать про активні процеси оновлення матеріально-технічної бази підприємства. Обсяги надходження основних засобів у 2023 році зросли на 11 747 тис. грн порівняно з 2022 роком, що зумовило значний приріст вартості основних засобів на кінець року. У 2024 році надходження залишаються на високому рівні, хоча темпи їх зростання дещо уповільнилися.

Водночас упродовж аналізованого періоду спостерігається зростання обсягів вибуття основних засобів, особливо у 2024 році, коли вартість вибутих активів збільшилась на 3 528 тис. грн порівняно з попереднім роком, що свідчить про поступове виведення з експлуатації фізично та морально зношених об'єктів. Підвищення коефіцієнта вибуття до 0,07 у 2024 році підтверджує активізацію процесів оновлення структури основних засобів.

Коефіцієнт оновлення у 2023 році досяг найвищого значення (0,22), що вказує на інтенсивне відтворення основних засобів, тоді як у 2024 році його незначне зниження до 0,20 свідчить про стабілізацію інвестиційної діяльності. Загалом позитивний темп приросту вартості основних засобів у 2023–2024 рр. підтверджує розширення виробничого потенціалу ТОВ «Щедро», хоча уповільнення темпів приросту у 2024 році вказує на доцільність оптимізації політики оновлення основних засобів у наступних періодах.

Для оцінки результативності використання основних засобів ТОВ «Щедро» проведено розрахунок показників ефективності, які відображають взаємозв'язок між обсягами залучених основних засобів та фінансовими результатами діяльності підприємства. Аналіз цих показників дає змогу визначити рівень фондівіддачі, фондомісткості та продуктивності використання основних засобів у динаміці, а також оцінити вплив ефективності управління ними на загальні результати господарської діяльності, узагальнені значення яких подано в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Розрахунок показників ефективності використання основних засобів ТОВ
«Щедро» за 2022–2024 рр.

Показники	Роки			Абсол. відхил, тис. грн+/-	
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023
Чистий дохід (виручка), тис. грн	4861426	5166599	5350414	488988	183815
Операційний прибуток	271296	179774	5882	-265414	-173892
Чистий прибуток	271925	105311	-99 243	-371168	-204554
Середньорічна вартість ОЗ	276,10	247,80	69288	69011,90	69040,20
Середньооблікова чисельність	1486	1453	1703	217	250
Фондовіддача	17610	20840	77,2	-17532,80	-20762,80
Фондомісткість	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Фондоозброєність	0,19	0,17	40,70	40,51	40,53
Рентабельність ОЗ	982	726	0,085	-981,92	-725,92

Джерело: розраховано за даними ТОВ «Щедро» [31, 32].

Відповідно до табл. 2.7 аналіз показників ефективності використання основних засобів ТОВ «Щедро» за 2022–2024 рр. свідчить про зростання обсягів діяльності підприємства за одночасного погіршення фінансових результатів. Чистий дохід (виручка) зріс з 4 861 426 тис. грн у 2022 році до 5 350 414 тис. грн у 2024 році, тобто на 488 988 тис. грн, що свідчить про розширення масштабів господарської діяльності. Водночас операційний прибуток скоротився з 271 296 тис. грн у 2022 році до 5 882 тис. грн у 2024 році, а чистий фінансовий результат змінився з прибутку 271 925 тис. грн у 2022 році на збиток –99 243 тис. грн у 2024 році.

Суттєве зростання середньорічної вартості основних засобів у 2024 році — з 247,8 тис. грн у 2023 році до 69 288 тис. грн — істотно вплинуло на зниження показників ефективності. Зокрема, фондівдача зменшилась з 20 840 у 2023 році до 77,2 у 2024 році, що свідчить про різке зниження обсягу виручки, отриманої з одиниці вартості основних засобів. Аналогічну негативну тенденцію демонструє рентабельність основних засобів, яка знизилася з 726 у 2023 році до 0,085 у 2024 році, що фактично означає втрату прибутковості вкладень в основні засоби.

Зростання фондоозброєності праці з 0,17 у 2023 році до 40,70 у 2024 році відображає значне підвищення рівня забезпеченості працівників основними засобами, однак за умов скорочення прибутку це не забезпечило відповідного підвищення ефективності діяльності. Загалом результати аналізу свідчать про те, що у 2024 році нарощування вартості основних засобів ТОВ «Щедро» не супроводжувалося адекватним зростанням фінансових результатів, що вказує на необхідність підвищення ефективності їх використання та оптимізації витрат.

Отже, методика аналізу основних засобів ТОВ «Щедро» забезпечує комплексне та системне оцінювання матеріально-технічної бази підприємства, охоплюючи дослідження структури, технічного стану, руху та ефективності використання виробничих активів. Застосування послідовних аналітичних процедур—від визначення питомої ваги груп основних засобів і розрахунку показників зносу та придатності до аналізу інвестиційної активності, амортизаційної політики та показників ефективності—дозволяє сформулювати об'єктивне уявлення про стан та динаміку відтворення основних засобів. Отримані результати є підґрунтям для виявлення проблем, ризиків та резервів підвищення продуктивності використання ОЗ, а також сприяють формуванню обґрунтованих управлінських рішень щодо модернізації, оптимізації структури й удосконалення технічної політики підприємства.

2.3. Методика аудиту основних засобів ТОВ «Щедро»

Методика аудиту основних засобів ТОВ «Щедро» передбачає системний та поетапний підхід до перевірки достовірності, повноти й правильності відображення операцій з основними засобами у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Вона охоплює оцінювання облікової політики щодо класифікації, амортизації та переоцінки активів, перевірку документального оформлення надходження, вибуття, модернізації та ремонту основних засобів, а також аналіз технічного стану та рівня зносу. Особлива увага приділяється відповідності облікових даних фактичній наявності активів через проведення інвентаризації, аналізу руху ОЗ та виявлення ризикових ділянок, де можливі викривлення інформації. Застосування цієї методики забезпечує об'єктивну оцінку ефективності управління основними засобами та дозволяє виявити порушення, що можуть впливати на фінансові результати, амортизаційні відрахування й загальну достовірність звітності підприємства [29].

Нормативно-правове регулювання методики аудиту основних засобів ТОВ «Щедро» ґрунтується на комплексі національних і міжнародних стандартів, законодавчих актів та нормативних документів, що визначають принципи обліку, аудиту та контролю операцій з необоротними активами. Основу регулювання становить Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [28], який визначає загальні принципи ведення обліку, вимоги до визнання, оцінки та розкриття інформації про основні засоби у фінансовій звітності. Ключову роль відіграє також НП(С)БО 7 «Основні засоби» [24], що регламентує правила класифікації, оцінки, амортизації, ремонту та вибуття основних засобів, а також порядок їх відображення у фінансовій звітності підприємства.

Аудиторські процедури здійснюються відповідно до Міжнародних стандартів аудиту, зокрема МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора» [16], МСА 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень» [17], МСА 330 «Реагування аудитора на оцінені ризики» [18], МСА 500 «Аудиторські докази»

[19], МСА 540 «Аудит облікових оцінок» [20], МСА 700 «Формування думки та надання звіту незалежного аудитора» [21]. Стандарти визначають методологічні підходи до формування аудиторських доказів щодо існування, достовірності, оцінки та повноти відображення основних засобів у звітності.

Крім того, аудит основних засобів має здійснюватися з урахуванням норм Податкового кодексу України [26], який встановлює правила податкової амортизації, групування основних засобів для цілей оподаткування та порядок визначення об'єктів, що підлягають амортизації. Важливе значення мають також Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку та Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені Міністерством фінансів України. У своїй діяльності аудитор повинен враховувати положення Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [27], що регулює професійні вимоги, етичні принципи, права й обов'язки аудитора під час перевірки.

Методика аудиту ОЗ ТОВ «Щедро» – це комплексний план, розроблений для надання незалежної оцінки достовірності фінансової звітності підприємства в частині відображення ОЗ та відповідності облікових процедур вимогам чинного законодавства (НП(С)БО 7 [24] , ПКУ [26]) та внутрішній обліковій політиці [1, с. 112].

Методика реалізується через три послідовні фази: планування, збір аудиторських доказів (технологічна фаза) та завершення (рис. 2.5).

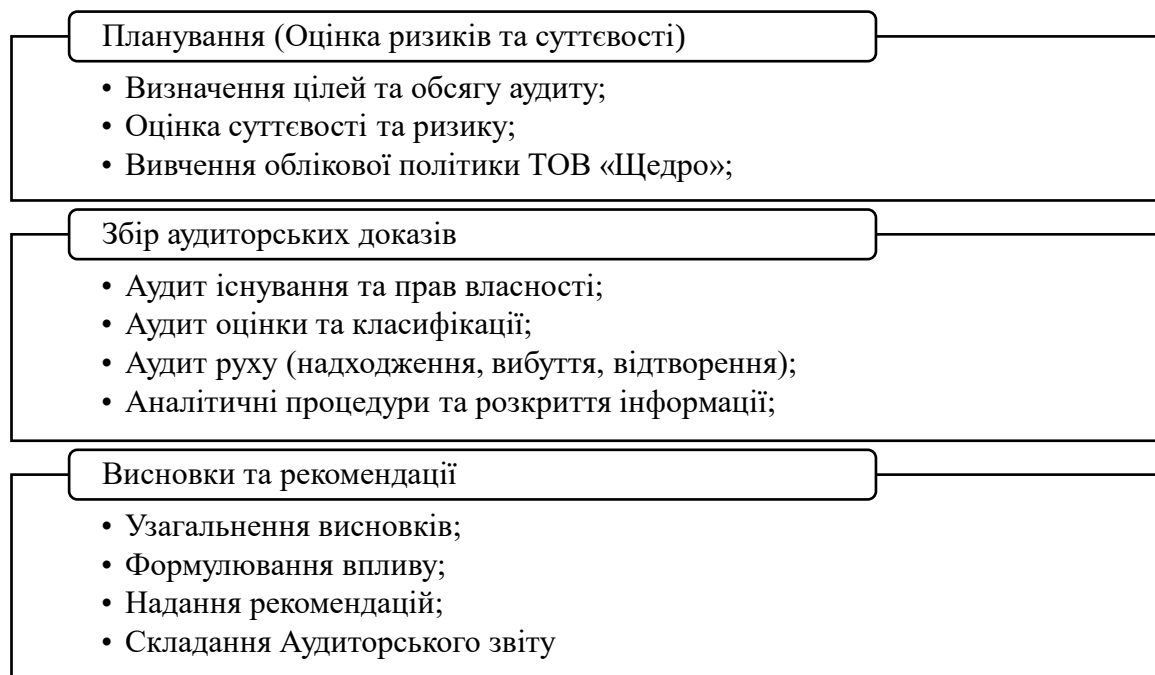

Рис. 2.5 Методика аудиту ОЗ ТОВ «Щедро»

Джерело: складено за даними ТОВ «Щедро» [2, с. 92].

Планувальна фаза аудиту основних засобів ТОВ «Щедро» передбачає формування методологічного підґрунтя для проведення аудиторських процедур шляхом визначення цілей, меж та рівня ризику перевірки. На цьому етапі аудитор встановлює ключову мету — формування обґрунтованої та незалежної думки щодо достовірності балансової вартості основних засобів, правильності нарахування амортизації та повноти розкриття інформації у примітках до фінансової звітності. Обсяг аудиту визначається з урахуванням специфіки активів та ризикових зон, що зумовлює необхідність вибіркового підходу з акцентом на найбільш вартісні або ризиковані об’єкти, зокрема ті, що зазнали модернізації, переоцінки чи мають значний строк експлуатації [13, с. 227].

Важливим елементом планування є оцінка суттєвості та аудиторського ризику, що включає визначення порогових значень суттєвості для розділу «Необоротні активи» та аналіз внутрішнього і контрольного ризику. Такий підхід дозволяє оцінити ступінь надійності системи внутрішнього контролю ТОВ «Щедро» та ймовірність невиявлення суттєвих викривлень. Крім того, на даному етапі здійснюється вивчення облікової політики підприємства щодо основних засобів, зокрема обраних методів амортизації, критеріїв визнання

об'єктів, строків їх корисного використання та визначення ліквідаційної вартості. Ретельний аналіз цих аспектів забезпечує належне розуміння середовища функціонування підприємства та визначає напрям подальших аудиторських процедур.

Планування аудиту основних засобів ТОВ «Щедро» передбачає детальний аналіз облікової політики підприємства щодо визнання, оцінки та амортизації основних засобів. На цьому етапі аудитор здійснює вивчення наказу про облікову політику та внутрішніх положень з метою оцінки обґрунтованості обраних методів амортизації, визначених строків корисного використання та їх відповідності характеру й інтенсивності експлуатації обладнання. Особлива увага приділяється виявленню змін в обліковій політиці протягом звітного періоду та аналізу їх впливу на фінансові результати. Практичним ризиком для ТОВ «Щедро» на даному етапі є невідповідність встановлених строків експлуатації реальному рівню фізичного та морального зносу обладнання, що може призводити до викривлення показників амортизації та балансової вартості основних засобів [25].

Технологічна фаза аудиту ОЗ ТОВ «Щедро» є ключовим етапом отримання аудиторських доказів, що забезпечують підтвердження достовірності тверджень фінансової звітності щодо існування, прав власності, оцінки, класифікації та руху основних засобів. На цьому етапі аудитор здійснює детальні процедури, спрямовані на встановлення відповідності облікових даних фактичному стану активів, а також на перевірку коректності здійснених господарських операцій. Особлива увага приділяється твердженням «існування» та «права та обов'язки», що реалізуються через фізичну інвентаризацію вибіркового об'єктів та аналіз правовстановлюючих документів, включаючи договори, акти приймання-передачі та інвентарні картки [1, с. 124].

Перевірка оцінки та класифікації основних засобів передбачає детальний контроль правильності формування первісної вартості, включення супутніх витрат, перевірку методів нарахування амортизації та обґрунтованості строків корисного використання. У межах цієї процедури здійснюється контрольний

перерахунок амортизації, а також оцінка відповідності класифікації об'єктів вимогам НП(С)БО 7 [24] та внутрішньої облікової політики підприємства, що дає можливість аудитору визначити, наскільки коректно основні засоби відображені у бухгалтерському обліку за групами та функціональним призначенням.

Перевірка наявності основних засобів ТОВ «Щедро» здійснюється шляхом проведення інвентаризації машин, обладнання та комп'ютерної техніки з обов'язковою звіркою даних інвентарних карток із фактичною наявністю активів у підрозділах підприємства. У процесі аудиту аналізуються інвентарні описи, інвентарні картки та акти інвентаризації з метою підтвердження реальності відображених у бухгалтерському обліку об'єктів та їх відповідності місцям експлуатації. Особлива увага приділяється рухомим та швидкозношуваним об'єктам, насамперед комп'ютерній техніці, для яких характерний підвищений ризик неформального переміщення між підрозділами або прихованого вибуття. Виявлення таких відхилень дає змогу аудитору оцінити ефективність внутрішнього контролю за збереженням основних засобів та запобігти викривленню їх облікової вартості у фінансовій звітності [25].

Аудит надходження основних засобів ТОВ «Щедро» спрямований на перевірку правильності формування їх первісної вартості та законності відображення операцій з придбання і введення в експлуатацію. У процесі перевірки аудитор аналізує договори з постачальниками, рахунки-фактури, платіжні документи та акти введення в експлуатацію (форми ОЗ-1) з метою підтвердження факту надходження активів і повноти їх документального оформлення. Окрема увага приділяється складу витрат, включених до первісної вартості основних засобів, з позиції їх відповідності критеріям капіталізації. Практичним ризиком для ТОВ «Щедро» на цьому етапі є помилкова капіталізація поточних витрат, зокрема витрат на ремонт, технічне обслуговування або налаштування обладнання, що може призводити до завищення вартості основних засобів і викривлення фінансових результатів [25].

Перевірка амортизації основних засобів ТОВ «Щедро» передбачає аналіз правильності нарахування накопиченої амортизації відповідно до обраних у

обліковій політиці методів і встановлених строків корисного використання. У ході аудиту здійснюється вибірковий перерахунок сум амортизації за окремими об'єктами на підставі даних розрахунків амортизації та оборотно-сальдової відомості з метою підтвердження їх арифметичної точності й методологічної коректності. Особлива увага приділяється зіставленню темпів нарахування амортизації з фактичним технічним станом основних засобів. Практичним ризиком на даному етапі є завищення або заниження сум амортизації, що може призводити до викривлення фінансових результатів та балансової вартості основних засобів підприємства [25].

Аудит руху основних засобів ТОВ «Щедро» спрямований на перевірку повноти та правильності відображення операцій з надходження і вибуття активів у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. У процесі перевірки аудитор здійснює аналіз коефіцієнтів оновлення та вибуття основних засобів і зіставляє їх з динамікою змін первісної та залишкової вартості основних засобів. Для цього використовуються дані Балансу, Приміток до фінансової звітності та внутрішніх управлінських звітів підприємства. Практичним ризиком на цьому етапі є неповне або несвоєчасне відображення операцій з вибуття активів, що може призводити до завищення балансової вартості основних засобів та спотворення показників їх руху [25].

Контроль руху основних засобів ТОВ «Щедро» зосереджується на правильності оприбуткування надходжень, своєчасності початку нарахування амортизації, достовірності даних про вибуття та коректності розрахунку фінансових результатів від реалізації або ліквідації активів. Також перевіряється правильність капіталізації витрат на модернізацію та реконструкцію, а саме — відмежування їх від витрат періоду, що є однією з найбільш поширених зон аудиторського ризику. Аудитор аналізує рахунки 10, 15, 712 та 943 [9] для встановлення відповідності здійснених операцій нормативним вимогам.

Перевірка списання основних засобів ТОВ «Щедро» передбачає детальний аналіз списаних об'єктів з метою підтвердження обґрунтованості їх ліквідації та правильності відображення відповідних операцій в обліку. Аудитор здійснює

перевірку актів списання та технічних висновків щодо фізичного або морального зносу активів, встановлює відповідність зазначених причин фактичному стану основних засобів та умовам їх експлуатації. Особлива увага приділяється виявленню випадків формального списання активів, які фактично продовжують використовуватися у виробничому процесі, що може призводити до прихованого вибуття основних засобів і викривлення фінансової звітності [25].

Податковий аудит основних засобів ТОВ «Щедро» спрямований на перевірку правильності формування податкових різниць, пов'язаних з амортизацією, модернізацією та ліквідацією основних засобів. У процесі перевірки аудитор аналізує податкову декларацію з податку на прибуток і реєстри податкового обліку з метою підтвердження коректності коригувань фінансового результату до оподаткування на амортизаційні різниці відповідно до вимог податкового законодавства. Невірне застосування таких коригувань може призводити до податкових ризиків та можливих донарахувань, що зумовлює необхідність особливої уваги до цього етапу аудиту [25].

Завершальним елементом технологічної фази є аналітичні процедури та оцінка розкриття інформації у фінансовій звітності ТОВ «Щедро». Аудитор проводить розрахунок таких показників, як коефіцієнт зносу та фондівіддача, та порівнює їх із динамікою минулих періодів для виявлення нетипових відхилень, що можуть свідчити про суттєві помилки або викривлення. Додатково перевіряється повнота розкриття інформації у примітках до звітності відповідно до НП(С)БО 7 [25], зокрема щодо методів амортизації, сум її нарахування та руху основних засобів, що забезпечує прозорість та достовірність фінансової інформації підприємства.

Завершальна фаза аудиту основних засобів ТОВ «Щедро» передбачає систематизацію та узагальнення результатів перевірки з метою формування обґрунтованої аудиторської думки щодо достовірності фінансової звітності. На цьому етапі аудитор здійснює комплексне групування виявлених порушень, помилок та невідповідностей у робочих документах, оцінює їх сукупний вплив на показники фінансової звітності, зокрема на чистий фінансовий результат та

валюту балансу. Важливою складовою є розробка практичних рекомендацій для керівництва підприємства щодо усунення встановлених недоліків, удосконалення внутрішнього контролю та оптимізації облікової політики. Завершується фаза складанням аудиторського звіту, у якому аудитор формулює незалежну професійну думку щодо повноти, достовірності та відповідності фінансової звітності нормативним вимогам [2, с. 227].

Підсумкові результати аудиту оформлюються у вигляді аудиторського звіту, який містить висновки щодо стану обліку, руху та використання основних засобів ТОВ «Щедро», а також пропозиції щодо вдосконалення системи внутрішнього контролю. Виявлені в процесі перевірки ознаки недостатнього внутрішнього контролю за рухом основних засобів обґрунтовують необхідність посилення контролюючих процедур, зокрема щодо документального оформлення операцій з надходження, переміщення та списання активів, що сприятиме зниженню ризиків викривлення облікової інформації у майбутніх звітних періодах.

У результаті застосування розробленої методики аудиту аудитор формує достатню та належну доказову базу, що забезпечує можливість об'єктивно підтвердити або спростувати достовірність відображення інформації про основні засоби у фінансовій звітності підприємства. Системність процедур, охоплення всіх етапів руху та експлуатації основних засобів, а також перевірка їх оцінки, класифікації й документального оформлення гарантують високий рівень обґрунтованості аудиторських висновків та сприяють підвищенню прозорості й надійності облікових даних.

Отже, методика аудиту основних засобів ТОВ «Щедро» забезпечує комплексний, системний та науково обґрунтований підхід до перевірки достовірності облікової інформації про необоротні активи, охоплюючи оцінку облікової політики, перевірку документального оформлення операцій, аналіз технічного стану та руху ОЗ, а також застосування аналітичних та вибіркових процедур. Її використання дозволяє аудитору отримати достатні й належні докази для формування об'єктивної думки щодо правильності відображення

основних засобів у фінансовій звітності, виявити потенційні ризики, порушення та недоліки системи внутрішнього контролю, а також надати рекомендації щодо підвищення ефективності управління й відтворення матеріально-технічної бази підприємства.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ЩЕДРО»

Напрями та шляхи удосконалення методики аналізу та аудиту основних засобів ТОВ «Щедро» ґрунтуються на необхідності підвищення достовірності облікової інформації, забезпечення прозорості управління необоротними активами та посилення ефективності їх використання в умовах динамічного виробничого середовища. Сучасні виклики, пов'язані зі зростанням технічних вимог, інтенсивним оновленням обладнання та посиленням конкуренції, зумовлюють потребу у впровадженні удосконалених аналітичних інструментів, цифрових технологій контролю й більш глибоких аудиторських процедур. Водночас оптимізація методики дає змогу підвищити оперативність і точність управлінських рішень, мінімізувати ризики викривлень у звітності та забезпечити стратегічну стійкість підприємства.

Основними проблемами та перешкодами впровадження та практичного застосування методики аналізу й аудиту основних засобів ТОВ «Щедро» є низка організаційних, методичних та технічних чинників, які впливають на повноту, точність та об'єктивність результатів дослідження:

- по-перше, значною проблемою є недостатня якість первинної документації та несвоєчасне її оформлення, що ускладнює відстеження руху основних засобів, зокрема їх модернізації, списання та реконструкції;
- по-друге, високий рівень фізичного та морального зносу обладнання призводить до ускладнень під час визначення коректної оцінки та строків корисного використання, що підвищує ризик викривлень амортизаційних нарахувань;
- по-третє, існують обмеження інформаційних систем, які не завжди забезпечують повну інтеграцію технічних даних із бухгалтерськими регістрами, що знижує можливість оперативного аналітичного моніторингу;

– крім того, до суттєвих перешкод належить недостатній рівень внутрішнього контролю за рухом та станом ОЗ, особливо в умовах територіально розподілених виробничих підрозділів, що збільшує ризики втрат, помилок чи зловживань [25];

– важливою проблемою є недостатня кваліфікація персоналу, відповідального за ведення обліку та технічну експлуатацію обладнання, що часто призводить до неправильного застосування методів оцінки, амортизації або класифікації активів;

– вплив зовнішніх чинників — таких як зміни податкового законодавства, коливання ринкових цін на обладнання чи перебої у виробничому процесі — створюють додаткові ризики та ускладнення для проведення якісного аудиту та аналізу основних засобів [25].

Удосконалення методики аналізу й аудиту основних засобів ТОВ «Щедро» є стратегічною передумовою підвищення якості управлінських рішень, забезпечення інвестиційної привабливості та зміцнення внутрішньої системи контролю підприємства (табл.3.1). Сучасні умови функціонування харчової промисловості, зумовлені високою конкуренцією, технологічною модернізацією та зростанням ризиків виробничих простоїв, вимагають більш глибоких і точних аналітичних підходів.

Таблиця 3.1

Напрями та шляхи удосконалення методики аналізу та аудиту основних засобів ТОВ «Щедро»

Напрямок удосконалення	Запропоновані шляхи вдосконалення	Очікуваний результат
1. Підвищення якості інформаційного забезпечення	– Впровадження електронного реєстру основних засобів; – Автоматизація інвентаризаційних процесів; – Регулярне оновлення технічних паспортів обладнання.	Зменшення помилок, підвищення достовірності даних, своєчасне оновлення інформації
2. Вдосконалення аналітичних процедур	– Розширення системи аналітики (коефіцієнт модернізації, індекс технологічного оновлення); – Порівняльний галузевий аналіз.	Поглиблення оцінки ефективності та технічного стану ОЗ

Продовження таблиці 3.1

3. Підвищення точності аудиторських процедур	– Запровадження ризикоорієнтованого підходу; – Використання вибірок на основі статистичних методів; – Деталізація перевірок капітальних інвестицій.	Зменшення аудиторського ризику, підвищення якості висновків
4. Автоматизація обліку та контролю	– Використання ERP-систем (BAS, SAP) для обліку ОЗ; – Впровадження модулів автоматичного розрахунку амортизації; – Сенсорний моніторинг роботи обладнання.	Підвищення оперативності контролю та точності даних
5. Удосконалення амортизаційної політики	– Перегляд строків корисного використання; – Моделювання впливу амортизації на фінрезультати; – Запровадження прискореної амортизації для активної частини ОЗ.	Оптимізація витрат, прискорення оновлення активів
6. Посилення внутрішнього контролю	– Регулярні внутрішні аудити; – Створення карти ризиків щодо основних засобів; – Формування відповідальності за збереження активів на рівні підрозділів.	Зменшення втрат, підвищення відповідальності персоналу
7. Цифровізація процесів оцінювання технічного стану	– Використання IoT-сенсорів для контролю навантаження та зношеності; – Створення цифрових профілів обладнання; – Прогнозування відмов (predictive maintenance).	Зменшення аварій, оптимізація ремонтів, продовження строку служби ОЗ
8. Підвищення кваліфікації персоналу	– Навчання цифровим інструментам аналізу; – Курси з ризикоорієнтованого аудиту; – Підвищення компетенцій у сфері управління активами.	Зростання професійного рівня, підвищення якості обліку й аудиту

Джерело: складено за даними ТОВ «Щедро» [25].

Одним із ключових напрямів удосконалення методики аналізу та аудиту основних засобів ТОВ «Щедро» є модернізація інформаційної бази, оскільки саме від її повноти та точності залежить коректність управлінських рішень та аудиторських висновків. Основною проблемою є неповнота технічної документації та невідповідність даних бухгалтерського обліку фактичному стану активів. Для ТОВ «Щедро» доцільним є впровадження електронного реєстру основних засобів, автоматизація інвентаризаційних процесів та регулярне оновлення технічних паспортів обладнання. У комплексі такі заходи забезпечать

значне зниження кількості помилок, підвищать достовірність даних та сприятимуть оперативному оновленню інформації щодо технічного стану та руху активів.

Система аналітичних показників, що нині застосовується у ТОВ «Щедро», не забезпечує достатньої глибини оцінки технічного стану та ефективності використання основних засобів. Проблема полягає у використанні обмеженого переліку коефіцієнтів, що не враховують темпи модернізації та технологічного оновлення. Шляхами вдосконалення є введення додаткових показників (коефіцієнт модернізації, індекс технологічного оновлення, показники структурної динаміки), а також застосування галузевих порівняльних аналізів, що дозволить більш ґрунтовно оцінити ефективність експлуатації активів, виявити приховані резерви підвищення продуктивності та визначити рівень технологічної конкурентоспроможності ТОВ «Щедро».

Недостатня деталізація тестів контролю та процедур перевірки руху основних засобів ТОВ «Щедро» створює ризики викривлення фінансової звітності. Для підвищення точності аудиту необхідно впровадити ризикоорієнтований підхід, що передбачає концентрацію аудиторських ресурсів на об'єктах підвищеної матеріальності та ризику. Доцільним для ТОВ «Щедро» є також застосування статистичних вибірових методів та деталізація перевірок капітальних інвестицій, що дасть змогу мінімізувати аудиторський ризик. Результатом стане формування більш обґрунтованих та точних аудиторських висновків, а також підвищення прозорості операцій з основними засобами.

Суттєвою проблемою у функціонуванні обліку основних засобів є велика кількість ручних операцій, що підвищує ризики помилок та затримок у відображенні інформації. Запровадження ERP-систем (BAS ERP [36], SAP Business One [39]) для ведення обліку основних засобів, використання автоматичних модулів розрахунку амортизації та цифрового моніторингу роботи обладнання значно підвищують точність облікових розрахунків. Автоматизація забезпечить не лише оперативність контролю, а й створення єдиного

інформаційного середовища, що мінімізує дублювання даних та людський фактор.

Діюча амортизаційна політика ТОВ «Щедро» не повністю узгоджується із реальними темпами зношення обладнання, що призводить до викривлення фінансових результатів. Одним із ключових шляхів удосконалення є регулярний перегляд строків корисного використання, моделювання впливу амортизації на прибутковість та грошові потоки, а також застосування прискорених методів амортизації для активних складових виробничих потужностей, що дасть змогу оптимізувати витрати, підвищити гнучкість фінансового планування та забезпечити швидше оновлення матеріально-технічної бази підприємства.

Недостатній контроль за рухом та технічним станом основних засобів призводить до фінансових втрат, неефективного використання потужностей і помилок в обліку ТОВ «Щедро». Для вирішення цих проблем необхідно впровадити регулярні внутрішні аудити, розробити карту ризиків щодо основних засобів та закріпити персональну відповідальність за збереження активів у структурних підрозділах ТОВ «Щедро». Такі заходи сприятимуть зменшенню втрат, підвищенню дисципліни та створенню культури відповідального ставлення до обладнання на всіх рівнях управління.

Відсутність сучасних інструментів моніторингу технічного стану обладнання обмежує можливості прогнозування його зношеності та планування ремонтів. Ефективним рішенням є впровадження IoT-сенсорів для контролю навантаження, температури та вібрацій, створення цифрових профілів обладнання та використання систем прогнозного обслуговування (predictive maintenance). Завдяки цьому ТОВ «Щедро» може мінімізувати аварії, оптимізувати графіки ремонтів і продовжити строк корисного використання основних засобів.

Одним із системних стримувальних чинників є недостатній рівень сучасних компетенцій бухгалтерів, аналітиків та аудиторів, особливо в частині застосування цифрових технологій та ризикоорієнтованих підходів. Тому необхідним є впровадження програм підвищення кваліфікації, що включають

навчання роботі з ERP-системами, інструментами аналітики та сучасними методами аудиту. Підсилення компетентностей працівників сприятиме підвищенню якості облікових процесів, зменшенню помилок та формуванню більш професійного корпоративного середовища.

Отже, узагальнюючи викладене, напрями та шляхи удосконалення методики аналізу й аудиту основних засобів ТОВ «Щедро» забезпечують формування цілісної, технологічно модернізованої та ризикоорієнтованої системи управління виробничими активами. Запропоновані заходи, що охоплюють цифровізацію інформаційної бази, розширення аналітичного інструментарію, автоматизацію облікових процесів, оптимізацію амортизаційної політики, підвищення якості внутрішнього контролю та розвиток компетентностей персоналу, дозволяють значно підвищити точність оцінювання технічного стану основних засобів, достовірність аудиторських висновків і ефективність управлінських рішень. Реалізація цих напрямів сприятиме зміцненню фінансової стійкості підприємства, оптимізації витрат, прискоренню оновлення матеріально-технічної бази та підвищенню конкурентоспроможності ТОВ «Щедро» в умовах динамічного ринку харчової промисловості.

ВИСНОВКИ

Провівши дослідження аудиту та аналізу наявності та руху основних засобів виробничого підприємства на прикладі ТОВ «Щедро», дійшли наступних висновків:

Економічна сутність, структура та класифікація основних засобів виробничого підприємства формують цілісне уявлення про їхню роль як ключового елемента матеріально-технічної бази, що забезпечує безперервність та ефективність виробничих процесів. Основні засоби визначають виробничий потенціал підприємства, оскільки вони є довгостроковими ресурсами, що багаторазово беруть участь у створенні продукції, зберігають свою фізичну форму та поступово переносять вартість на собівартість через амортизацію. Структурування та класифікація основних засобів дозволяють систематизувати їх за функціональними, технічними та економічними ознаками, що є необхідним для раціонального управління, планування відтворення та підвищення конкурентоспроможності підприємства в умовах сучасної економіки.

Економічна характеристика ТОВ «Щедро» свідчить про його стійкі позиції як одного з провідних виробників харчових жирів, маргаринової продукції, соусів та мийних засобів в Україні, що забезпечується розвиненою виробничою інфраструктурою, модернізованими основними засобами та широкою географією збуту. Компанія демонструє здатність адаптуватися до умов конкурентного ринку, підтримуючи високу якість продукції завдяки впровадженню сучасних технологій та систем управління якістю. Разом із тим особливості її функціонування визначаються високою капіталомісткістю виробництва, значним витратним навантаженням та залежністю від зовнішніх факторів, що обумовлює необхідність постійної модернізації активів, оптимізації витрат та зміцнення фінансової стійкості для забезпечення довготривалого розвитку.

Організаційно-інформаційна модель аналізу та аудиту основних засобів ТОВ «Щедро» забезпечує комплексне, структуроване й науково обґрунтоване

управління виробничими активами, поєднуючи аналітичні, контрольні та регулятивні інструменти в єдину систему. Її застосування дозволяє сформувати повноцінну інформаційну базу, достовірно оцінити технічний стан та ефективність використання основних засобів, виявити ризики та недоліки в обліку, а також розробити дієві заходи щодо модернізації та оптимізації виробничих ресурсів. У підсумку модель сприяє підвищенню продуктивності, зниженню витрат, покращенню фінансових результатів та зміцненню конкурентоспроможності ТОВ «Щедро» на ринку.

Методика аналізу основних засобів ТОВ «Щедро» забезпечує комплексне та системне оцінювання матеріально-технічної бази підприємства, охоплюючи дослідження структури, технічного стану, руху та ефективності використання виробничих активів. Застосування послідовних аналітичних процедур—від визначення питомої ваги груп основних засобів і розрахунку показників зносу та придатності до аналізу інвестиційної активності, амортизаційної політики та показників ефективності—дозволяє сформувати об'єктивне уявлення про стан та динаміку відтворення основних засобів. Отримані результати є підґрунтям для виявлення проблем, ризиків та резервів підвищення продуктивності використання ОЗ, а також сприяють формуванню обґрунтованих управлінських рішень щодо модернізації, оптимізації структури й удосконалення технічної політики підприємства.

Методика аудиту основних засобів ТОВ «Щедро» забезпечує комплексний, системний та науково обґрунтований підхід до перевірки достовірності облікової інформації про необоротні активи, охоплюючи оцінку облікової політики, перевірку документального оформлення операцій, аналіз технічного стану та руху ОЗ, а також застосування аналітичних та вибіркових процедур. Її використання дозволяє аудитору отримати достатні й належні докази для формування об'єктивної думки щодо правильності відображення основних засобів у фінансовій звітності, виявити потенційні ризики, порушення та недоліки системи внутрішнього контролю, а також надати рекомендації щодо

підвищення ефективності управління й відтворення матеріально-технічної бази підприємства.

Напрями та шляхи удосконалення методики аналізу й аудиту основних засобів ТОВ «Щедро» забезпечують формування цілісної, технологічно модернізованої та ризикоорієнтованої системи управління виробничими активами. Запропоновані заходи, що охоплюють цифровізацію інформаційної бази, розширення аналітичного інструментарію, автоматизацію облікових процесів, оптимізацію амортизаційної політики, підвищення якості внутрішнього контролю та розвиток компетентностей персоналу, дозволяють значно підвищити точність оцінювання технічного стану основних засобів, достовірність аудиторських висновків і ефективність управлінських рішень. Реалізація цих напрямів сприятиме зміцненню фінансової стійкості підприємства, оптимізації витрат, прискоренню оновлення матеріально-технічної бази та підвищенню конкурентоспроможності ТОВ «Щедро» в умовах динамічного ринку харчової промисловості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аудит : навч. посібник / Н. Ю. Мардус ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Харків : НТУ "ХПІ", 2022. 203 с.
2. Аудит: підручник: [в 2 ч.] / Брадул О. М. [та ін.]; за ред. д-ра екон. наук Грушко В. І. 4-те вид., допов. і перероб. Київ: Ліра-К, 2020. 323 с.
3. Войнаренко М.П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту : Навч. посібник / М. П. Войнаренко. К. : ЦУЛ, 2020. 484 с.
4. Гайбура Ю.А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Ю.А. Гайбура. Кам'янець-Подільський : ПДАТУ, 2021. 176 с.
5. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко М. І. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Мелітополь: Люкс, 2021. 260 с.
6. Спіфанова І.Ю. Аналіз відтворення і використання основних засобів підприємств Вінниччини. *Економічний простір*. 2021. № 58. С. 172–177.
7. Жадан Т. А. Економічна сутність основних засобів підприємства: обліковий аспект. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2020. Вип. 8. С. 112-116.
8. Загальна інформація ТОВ «Щедро». *Опендатабот*. URL: <https://opendatabot.ua/c/41162327?from=search> (дата звернення: 12.12.2024).
9. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 12.12.2024).
10. Кіндрацька Г. І. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / Г. І. Кіндрацька, А. Г. Загородній, Ю. І. Кулиняк. Львів : ЗУКЦ, 2022. 309 с.
11. Кузьмін О. Економічна ефективність використання основних засобів підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2020. № 20(9). С. 240–245.
12. Лень В.С., Нехай В.А. Облік і аудит. Навч. посіб. Київ : Каравела. 2023. 272 с.

13. Лозовицький С.П. Аудит : навчальний посібник. Київ : Магнолія. 2021. 466 с.
14. Лопатовська О. О., Нікольчук Ю. М., Бондарук С. Р. Основні засоби підприємства: методика аналізу та ефективність використання. *Трансформаційна економіка*. 2023. №5(05). С. 75-81.
15. Луцька Н. Цюцяк І. Цюцяк А. Сутність основних засобів та аналіз ефективності їх використання в умовах цифрової трансформації. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 6 (91). С.71- 80.
16. Міжнародний стандарт аудиту 200 “Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту”. Пер. з англ. Київ : МФБ, 2016. 32 с.
17. Міжнародний стандарт аудиту 315 “Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб’єкта та його середовища”. Пер. з англ. Київ : МФБ, 2016. 52 с.
18. Міжнародний стандарт аудиту 330 “Реагування аудитора на оцінені ризики”.Пер. з англ. Київ : МФБ, 2016. 28 с.
19. Міжнародний стандарт аудиту 500 “Аудиторські докази”.Пер. з англ. Київ : МФБ, 2016. 40 с.
20. Міжнародний стандарт аудиту 540 “Аудит облікових оцінок та відповідних розкриттів”. Пер. з англ. Київ : МФБ, 2016. 44 с.
21. Міжнародний стандарт аудиту 700 “Формування думки та надання звіту незалежного аудитора”. Пер. з англ. Київ : МФБ, 2016. 36 с.
22. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» : офіц. пер. Київ : Міністерство фінансів України, 2012. URL: <https://mof.gov.ua/uk/msbo> (дата звернення: 12.12.2024).
23. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019 (дата звернення: 12.12.2024).
24. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р.

№ 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 12.12.2024).

25. Офіційний сайт ТОВ «Щедро». URL: <https://schedro.ua/> (дата звернення: 12.12.2024).

26. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 12.12.2024).

27. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 12.12.2024).

28. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 12.12.2024).

29. Радіонова Н. Й., Войтенко М. Методичні засади проведення аудиту основних засобів. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. 2021. <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/18960> (дата звернення: 12.12.2024).

30. ТОВ «Щедро» входить до ТОП-20 гастрономічних брендів України : рейтинг Forbes.UA. *Forbes Ukraine*. URL: <https://forbes.ua/company/20-naybilshikh-kharchovikh-kompaniy-ukraini-virobniki-produktiv-i-napoiv-zbilshilivitorg-popri-viynu-inozemtsi-strazhdayut-ale-prodovzhuyut-pratsyuvati-v-rf-22112023-17402> (дата звернення: 12.12.2024).

31. Фінансова звітність ТОВ «Щедро» за 2022-2023 рр. URL: <https://schedro.ua/files/finansova-zvitnist-za-2024-rik.pdf> (дата звернення: 12.12.2024).

32. Фінансова звітність ТОВ «Щедро» за 2023-2024 рр. URL: <https://schedro.ua/files/finansova-zvitnist-za-2023-rik.pdf> (дата звернення: 12.12.2024).

33. Фінансовий аналіз : навч. посібник / Я. Б. Дропа. Електрон. вид. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 238 с.

34. Agrokosm holding limited. URL: <https://companiesregistry.cy/company-details/agrocosm-holding-limited-371439/> (дата звернення: 12.12.2024).
35. Anuga. Офіційний сайт світової продовольчої виставки. URL: <https://www.anuga.com/> (дата звернення: 12.12.2024).
36. BAS ERP : офіц. сайт.URL: <https://bas-soft.eu/> (дата звернення: 12.12.2024).
37. Gulfood. Офіційний сайт міжнародної продовольчої виставки. URL: <https://www.gulfood.com/> (дата звернення: 12.12.2024).
38. PLMA's World of Private Label. Офіційний сайт виставки. URL: <https://www.plmainternational.com/> (дата звернення: 12.12.2024).
39. SAP Business One : офіц. сайт.URL: <https://www.sap.com/products/business-one.html> (дата звернення: 12.12.2024).
40. SIAL Paris. Офіційний сайт міжнародної харчової виставки. URL: <https://www.sialparis.com/> (дата звернення: 12.12.2024).